

ÅRSRAPPORT 2015

Indhold

Ledelsens beretning

Overblik 2015	3
Forord	4
DIP i 2015	5
Udvikling i pensionerne	10
Investeringer	12
Forventninger til 2016	16
Honorar og aflønning	17
Risici	18
Samfundsansvar	22
Regnskab 2015	24
Bestyrelse og direktion	26

Påtegning og erklæring

Ledelsespåtegning	28
Den uafhængige revisors erklæringer	29

Årsregnskab 2015

Resultatopgørelse og totalindkomstopgørelse	31
Balance	32
Egenkapitalopgørelse	34
Noter	35
Forklarende tekst til nøgletal	58
Ordliste	60

Årets afkast

Det samlede investeringsafkast blev 5,1 pct. før skat.

Årets resultat

Indtægter udgjorde 2.640 mio. kr. (3.452 mio. kr. i 2014), heraf udgjorde indbetalinger fra medlemmer 862 mio. kr. og afkast af investeringerne 1.778 mio. kr. De samlede udgifter (inkl. bonus) var på 2.241 mio. kr. (3.234 mio. kr. i 2014). Heraf udgjorde udbetalingerne til pension 1.323 mio. kr. (1.358 mio. kr. i 2014).

Årets omkostninger

Administrationsomkostninger pr. medlem (N5) steg til 822 kr. mod 747 kr. i 2014. Stigningen skyldes engangsomkostninger i forbindelse med etablering af administrationsfælleskabet med JØP. I 2016 forventes et fald til under 700 kr.

DIP har fortsat lave samlede omkostninger målt ved ÅOP (Årlige Omkostninger i Procent), når der sammenlignes med resten af branchen.

DIP havde ved årets udgang 24.021 medlemmer mod 22.944 i 2014 og en balance på 36.535 mio. kr. mod 36.278 mio. kr. i 2014.

Forord

2015 var præget af politisk og økonomisk usikkerhed. På den baggrund var et samlet afkast på 5,1 pct. før skat tilfredsstillende. For fjerde år i træk var det aktierne, der trak læsset, og 2015 satte endnu en tyk streg under udfordringerne fra det lave renteniveau: Obligationerne giver lavt afkast, og derfor nedbringer vi nu obligationsbeholdningen til fordel for en mere alsidig investeringsstrategi med flere aktier, ejendomme og infrastruktur.

På DIP's indre linjer var 2015 også præget af omlægninger med betydning for fremtiden. I midten af året etablerede vi fælles administration med vores tætte samarbejdspartner JØP. Sammenlægningen giver grundlag for bl.a. bedre service og lavere omkostninger. De gode samarbejdsoplevelser gør det oplagt at arbejde mod en egentlig fusion af de to pensionskasser med henblik på at skabe den bedste pensionskasse på akademikerområdet.

Sideløbende hermed vurderer vi løbende eventuelle andre muligheder for samarbejde.

En god pensionskasse tilpasser sig hele tiden medlemmernes behov. I 2015 gav vi mulighed for at tilvælge midlertidig invalidepension, vi lancerede et nyt tilbud om en pensionsopsparing tilpasset medlemmer med job i udlandet, og vi forhøjede gruppeforsikringens dødsfaldssum.

Medlemstallet steg også, så vi ved årets udgang havde 24.021 medlemmer. Medlemstilgangen bidrager sammen med administrationsfællesskabet til at holde omkostningerne nede. Det er særdeles positivt, fordi det slår direkte igennem på pensionerne.

DIP's medlemmer kan glæde sig over en fortsat stigende levetid. Fra årsskiftet er de længere restlevetider indregnet i pensionerne, som for de fleste viser et lille fald. Baggrunden er, at pensionsopsparingen skal strækkes over flere år, hvilket resulterer i en lavere forventet pension - medmindre medlemmerne betaler flere penge ind eller går senere på pension.

Hos DIP har medlemmerne reel indflydelse, hvilket vi oplevede i både 2014 og 2015 med diskussion af og afstemning om frasalgsforslag af selskaber baseret på udvinding af kul. På sidste års generalforsamling blev forslaget vedtaget med en snæver margin, men ved den efterfølgende urafstemning kunne forslaget ikke samle flertal. Bestyrelsen har efterfølgende drøftet, hvordan vi indarbejder klimahensyn i investeringsstrategien - også set i lyset af den internationale aftale på COP21 i Paris - og har i den forbindelse bl.a. besluttet at øge vores udøvelse af aktivt ejerskab.

DIP har en af branchens bedste forrentninger, og i 2016 fastsættes depotrenten før skat til 5,4 pct. for medlemmer omfattet af Regulativ 3 og 4, hvilket omfatter langt de fleste medlemmer. Depotrenten er fastsat med baggrund i bestyrelsens ønske om at sikre medlemmerne et stabilt, højt afkast for at sikre de bedst mulige pensioner.

Peter Falkenham

Formand for DIP's bestyrelse

DIP i 2015

Samarbejde

Efter flere års bofællesskab og tæt samarbejde med blandt andet fælles investeringsafdeling valgte DIP og JØP i juni 2015 at lægge alle administrative funktioner sammen i ét fællesskab, der har fået navnet P*. DIP og JØP har tilsammen mere end 100 mia. kr. under forvaltning.

Målet med samarbejdet er at udnytte stordriftsfordele og sikre høj kvalitet i ydelserne til medlemmerne af de to pensionskasser.

Målet er en fusion

Hvad der i 2007 blev indledt som et kontorfællesskab mellem DIP og JØP og siden blev udvidet med bl.a. sammenlægning af de to pensionskassers investeringsafdelinger førte sidste sommer til en fuld administrativ sammenlægning af de to pensionskasser.

Samarbejdet tjener flere formål. For det første øger samarbejdet mulighederne for, at medlemmerne opnår et fortsat højt afkast gennem investeringsforvaltning på højeste niveau. Sammenlægningen af investeringsafdelingerne sparer årligt begge pensionskasser for meget betragtelige udgifter i form af eksempelvis fælles forvaltning af porteføljer. Dertil kommer bedre mulighed for sammen med andre institutionelle investorer at tage part i store attraktive investeringsprojekter på fx infrastrukturområdet, således som det er sket flere gange i de senere år.

Den større administrative enhed gør det endvidere betydeligt lettere for både DIP og JØP at imødegå myndighedernes øgede reguleringskrav, udnytte skalafordele og fastholde og tiltrække kvalificerede medarbejdere. Skalafordele er desuden med til at understøtte udviklingen af fælles IT-systemer, der på den mest omkostningseffektive måde kan sikre medlemmerne nye fleksible tilbud.

Det stadig tættere samarbejde rejser naturligt spørgsmålet: Skal DIP fortsætte i den nuværende form?

Bestyrelsen mener, at DIP bør arbejde hen mod en egentlig fusion af DIP og JØP. De to pensionskassers mange ligheds-

punkter på områder som produktudbud, de lave garantiforpligtelser, investeringsfilosofi og holdning til medlemsindflydelse er en hovedårsag til, at samarbejdet er gået så godt. Derfor mener bestyrelsen, at det rigtige mål være at øge integrationen og samarbejdet mellem DIP og JØP med henblik på at realisere ambitionen om at skabe den bedste pensionskasse på akademikerområdet til gavn for medlemmerne - og en af landets bedste pensionskasser overhovedet. Det er naturligvis en proces, der tager tid, og som forudsætter, at medlemmerne tager beslutning herom på DIP's generalforsamling.

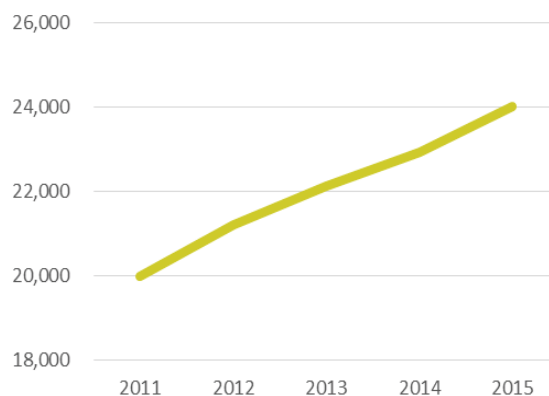
Medlemsudvikling

DIP har i de senere år oplevet solid vækst i medlemstal og indbetalinger, og 2015 blev ingen undtagelse. Ved årets udgang havde DIP 24.021 medlemmer. Det er både privatansatte og offentligt ansatte ingeniører, der bidrager til den fortsatte fremgang i medlemstallet.

Medlemsvæksten afspejlede sig i indbetalinger, der steg fra 811 mio. kr. i 2014 til 862 mio. kr. i 2015.

Væksten i medlemsbasen omfatter også en stigning blandt alderspensionister fra 3.399 pensionister i 2014 til 3.483 pensionister i 2015. Væksten betød stigende pensionsudbetalinger, når der ses bort fra konverterede aldersforsikringer.

Figur 1. Udvikling i antallet af medlemmer

Bedste pension for akademikere

Konkurrencen på pensionsmarkedet er skærpet i de senere år. Det stiller krav til, at DIP leverer en fuld konkurrencedygtig og tidssvarende pensionsordning, professionel rådgivning samt afkast og omkostninger i branchens bedste tredjedel.

Tilfredshedsmålinger

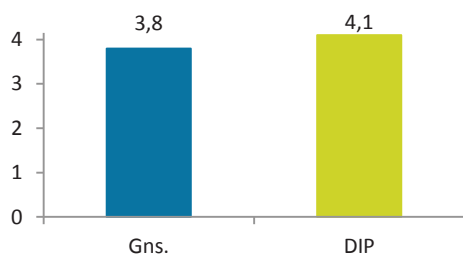
DIP måler løbende medlemstilfredsheden, og i bestræbelserne på hele tiden at blive bedre sammenligner pensionskassen sig både med de øvrige arbejdsmarkeds-pensionskasser og de største kommercielle pensions-selskaber.

Den seneste tilfredshedsmåling blandt DIP's medlemmer viser, at totalt set erklærer 94 pct. af DIP's medlemmer sig tilfredse med pensionskassen – heraf er 60 pct. meget tilfredse.

Analyseinstituttet Aalund gennemførte ultimo 2015 deres årlige tilfredshedsundersøgelse blandt otte arbejdsmarkeds-pensionskasser. Ligesom sidste år viser målingen, at DIP har de mest tilfredse medlemmer i branchen, se fig. 2. De områder, hvor DIP scorer højest, er opsparingsvækst og kundeservice.

Diagrammet viser svar på spørgsmålet: "Hvor tilfreds er du samlet set med din pensionskasse på en skala fra 1-5?"

Figur 2. Tilfredshed – arbejdsmarkedspensionskasser

Firmapension

DIP oplever fortsat en pæn interesse fra virksomhedskunder. I 2015 blev der således indgået 18 nye aftaler om firmapension.

En af de nye virksomhedskunder er ingeniørvirksomheden Process Engineering A/S, som valgte DIP som fremtidig pensionsleverandør. Virksomheden, som har hovedsæde i Fredericia og afdelinger rundt om i landet, er specialiseret inden for procesindustrien og sikrer et sikkert arbejdsmiljø frem til processens afslutning.

"I Process Engineering har vi valgt DIP som pensionsleverandør, fordi vi hele tiden stræber efter at være en attraktiv arbejdsplads, og i den sammenhæng er adgangen til en god pensionsopsparing selvfølgelig et must. Baggrunden for valget af DIP som ny pensionsleverandør var et ønske om stor fleksibilitet i pensionsordningen, og DIP's ordninger er derudover så gode, at vores medarbejdere kan føle sig sikre på fremtiden. At DIP ligger så lavt på administrationsomkostninger, er også noget, vi har skelet til i vores valg af leverandør", udtaler Poul B. Jakobsen, direktør i Process Engineering A/S.

Omkostninger Årlige omkostninger (ÅOP)

DIP har lave omkostninger, og det kommer ikke mindst til udtryk i sammenligningen af de årlige omkostninger i procent (ÅOP)

Sammenlignet med både branchen og de kommercielle selskaber ligger DIP markant lavere, jf. figur 3.

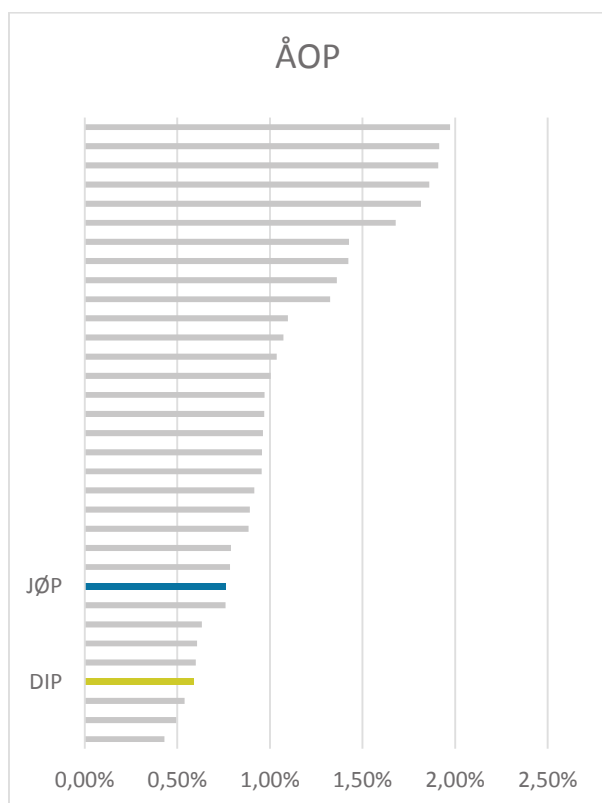
Det er især investeringsomkostningerne, der vejer tungt i nøgletallet, og her drager DIP fordele af investeringsfællesskabet med JØP, der blev indgået i 2013 og nu er fuldt integreret i administrationsfællesskabet P*. Beregninger har tidligere vist, at sammenlægningen hvert år sparer DIP og JØP for henved 20 millioner kr. Dertil kommer stordriftsbesparelser ved samforvaltning af de to pensionskassers respektive formuer, der ved årsskiftet havde passeret hhv. 35 mia. kr. og 65 mia. kr. De samlede investeringsomkostninger i DIP var i 2014 opgjort til 182 mio. kr. i den årlige ÅOP- og ÅOK-opgørelse

DIP og JØP har derudover et godt samarbejde med Lægernes Pensionskasse på investeringsområdet.

Administrationsomkostningerne udgjorde 822 kr. i 2015 pr. medlem mod 747 kr. pr. medlem i 2014.

Administrationsomkostningerne målt som rentemarginal er på under 0,08 pct. i den årlige forrentning. Stigningen i omkostninger skyldes engangsomkostninger i forbindelse med etablering af administrationsfællesskabet med JØP og omkostningerne forventes at falde til ca. 700 kr. i 2016.

Figur 3. ÅOP hos DIP og de øvrige selskaber

Kilde: Fakta om pension. Eksemplet er ÅOP beregnet på nyttegrundlag ved et depot på 1 mio., indbetaling på 30-80.000 kr. årligt, og et medlem som er 55 år.

Nyt tilbud til udenlandsk ansatte ingeniører

I 2015 etablerede DIP et tilbud til udlændinge, som arbejder i Danmark samt danskere, som arbejder og er skattepligtige i udlandet, om at indbetale til både livrente og ratepension med beskattede midler og efterfølgende få udbetalt

pensionen skattefrit uden at blive pålagt den særligt høje afgift på 60 pct., som hidtil har gjort opsparing meget ugunstig.

Engineer the future

DIP er sammen med bl.a. alle Danmarks uddannelsesinstitutioner for ingeniører blevet partner i "Engineer the future". Engineer the future arbejder for at bringe danske ingeniører og teknologiekspertter i front og sørge for, at der i fremtiden bliver mange flere med viden og specialer inden for teknologisk udvikling. Læs mere på engineerthefuture.dk

Messe i Aalborg og Lyngby

DIP deltog igen i 2015 på de to årlige DSE-messer i Aalborg og Lyngby. Messerne hos DSE (De Studerendes Erhvervs-kontakt) er en god mulighed for at komme i kontakt med virksomheder og potentielt kommende medlemmer.

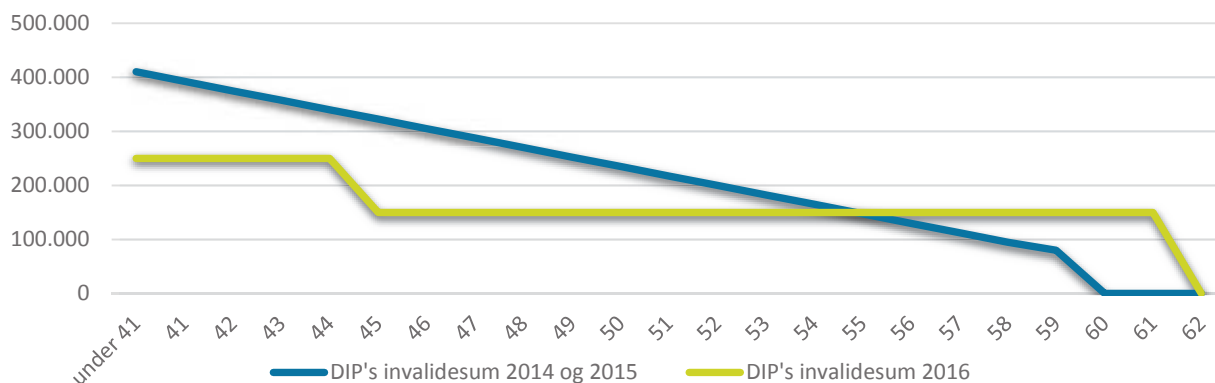
Ny gruppeforsikring

Den 1. januar 2016 trådte en ny gruppeforsikring i kraft med et løft i dødsfaldsummen, hvor der er indført en tretrins trappemodell. Den maksimale dækning for et medlem under 45 år er nu 1.000.000 kr. mod tidligere 800.000 kr. Også invalidesummen er blevet ændret, så den bedre afspejler det faktum, at invalidesummer primært udbetales til medlemmer over 55 år. Invalidesummen er således blevet reduceret for medlemmer under 55 år, men øget for øvrige, og dækningen løber nu til og med 62 år mod tidligere 60 år, se figur 4.

Forsikringssummerne ved visse kritiske sygdomme og ulykke ændres ikke.

Den årlige præmie for den nye gruppeforsikring er 1.596 kr.

Figur 4. Graf over invalidesum fra 2016

Midlertidig invalidepension

I oktober 2015 introducerede DIP det nye produkt "midlertidig invalidepension". Med midlertidig invalidepension, som er et valgfrit produkt for medlemmer på Regulativ 4, kan man få udbetalt invalidepension i op til 36 måneder ved midlertidigt tab af 50 pct. af erhvervsevnen. Man har hidtil kun kunnet få invalidepension, hvis erhvervsevnen varigt var nedsat med mindst 2/3.

Konvertering til aldersforsikring

Med skattereformen i 2012 blev det muligt at konvertere alderssummer og kapitalpensioner til en aldersforsikring. Ved en konvertering er afgiften til staten på 37,3 pct. mod normalt 40 pct. På DIP's generalforsamling tilbage i 2014 besluttede medlemmerne at indføre aldersforsikring, og knap 1.100 medlemmer har benyttet sig af tilbuddet om konvertering, der udløb endeligt ved årsskiftet. I alt er der betalt afgifter for 91 mio. kr., og "besparelsen" for medlemmerne har været på 7 mio. kr.

Generalforsamling 2015

Mere end 200 medlemmer deltog i DIP's generalforsamling den 16. april 2015 i København. På generalforsamlingen samlede debatten sig især om forslaget fra Ansvarlig Fremtid om salg af kulaktier og engagement med andre klimabelastende selskaber.

Ved afstemningen blev forslaget vedtaget med 250 stemmer for og 249 imod. Bestyrelsen valgte på baggrund af forslagens principielle karakter og det snævre resultat at sende forslaget til urafstemning blandt alle medlemmer af pensionskassen.

Ved urafstemningen fulgte 61 pct. af medlemmerne bestyrelsens linje og stemte imod forslaget. 6.978 medlemmer stemte, og stemmeprocenten på godt 30 vidner om et betydeligt engagement i spørgsmålet fra mange medlemmers side.

Valg til bestyrelsen

Jens Otto Veile blev på generalforsamlingen genvalgt som det uafhængige medlem af bestyrelsen, der også bød velkommen til IDA's repræsentant, Thomas Damkjær Petersen. Han afløste Sara Grex, der stoppede på grund af IDA's interne regler.

Grundlagspensionen er ændret

DIP ændrede med virkning fra den 1. november 2015 forudsætningerne for beregning af grundlagspensionen for medlemmer på Regulativ 3 og medlemmer på Regulativ 4 optaget før den 1. november 2011. Ændringen skyldtes de historisk lave obligationsrenter, og at DIP's medlemmer lever længere end forudsat i pensionsberegningerne.

Hvad betød ændringerne?

Den samlede pension samt de udbetalte pensioner på Regulativ 3 og 4 består af en grundlagspension og en tillægspension. På ændringstidspunktet blev reduktionen i grundlagspensionen modsvaret af en stigning i tillægspensionen. Derfor fik ændringen ikke umiddelbart indvirkning på pensionsberegningerne eller de udbetalte pensioner.

Grundlagspensionen

Grundlagspensionen beregnes ud fra et forsikringsteknisk grundlag, der er baseret på en række forudsætninger om bl.a. rente, dødelighed og invaliditet. Grundlaget er betinget, hvilket betyder, at pensionen kan omregnes, hvis grundlagets forudsætninger ændres.

Tillægspensionen

Tillægspensionen, som er ugaranteret, fremgår af pensionsoversigten som forskellen mellem grundlagspensionen og den samlede pension eller som forskellen mellem grundlagspensionen og den udbetalte pension. Tillægspensionen fastsættes for et år ad gangen, og det betyder, at den kan ændres og eventuelt helt bortfalde.

På Min pension på dip.dk kan medlemmerne få et overblik over deres aktuelle pensionsdækning, ligesom der på hjemmesiden er der samlet en række svar på de mest hyppige spørgsmål om konsekvenserne af ændringen. På dip.dk/tillykke kan man desuden se en kort film, som viser, hvordan pensionen på Regulativ 3 og 4 fastsættes ved hjælp af markedsrente med udjævning (læs mere side 10).

Udvikling i pensionerne

DIP hævede depotrenten for 2015

DIP har en af branchens bedste forrentninger, og i 2015 hævede pensionskassen depotrenten for medlemmer omfattet af Regulativ 3 og 4 fra 5,3 pct. til 5,9 pct. før skat, hvilket svarer til en stigning fra 4,5 pct. til 5,0 pct. efter skat.

Langt størstedelen af DIP's nuværende medlemmer er omfattet af Regulativ 3, mens medlemmer optaget efter den 1. januar 2011 er omfattet af Regulativ 4.

For medlemmer på Regulativ 1 og 2 blev depotrenten fastholdt på 3,0 pct. efter skat i 2015.

Forskellen mellem depotrenten for medlemmer på Regulativ 3 og 4 på den ene side og Regulativ 1 og 2 på den anden side skal ses på baggrund af, at udviklingen på finansmarkederne siden 2008 har vist en ubalance i risikoen for de to grupper af medlemmer. Det skyldes ikke kun de højere grundlagsrenter for medlemmer på Regulativ 1 og 2, men også at grundlaget for pensionerne ikke er betinget. Det betyder, at det er vanskeligere at ændre pensionerne, hvis der sker ændringer i levetider eller afkast. Dog åbner vedtægten mulighed for regulering af alle pensioner i DIP, hvis pensionskassen kommer i økonomiske problemer.

Markedsrente med udjævning

DIP har på Regulativ 3 og 4 introduceret "markedsrente med udjævning", som er en tilpasset gennemsnitsrenteordning, der indeholder fordelene ved markedsrente.

Idéen er, at medlemmerne skal have en fair andel af de afkast, pensionskassen opnår. Da det er de faktiske afkast, der udjævnes, betyder det, at pensionerne både kan blive sat op og ned, hvis virkeligheden ikke lever op til forventningerne.

Ved over en længere tid at udjævne markedsafkastene via fastsættelsen af depotrenten, kan man dermed skabe mere stabile pensioner uden at skulle omlægge til meget sikre aktiver, som har lavere afkastforventning. Læs mere, og se en film om markedsrente med udjævning på dip.dk/Film

Skyggekonto

Den lave rente og stigende levetid gør situationen særlig vanskelig for medlemmer på Regulativ 1 og 2 med høje grundlagsrenter. De nødvendige ekstra rente- og levetidshensættelser æder nemlig det investeringsafkast, der skal finansiere de høje grundlagsrenter, og derfor må de høje grundlagsrenter låne penge fra pensionskassens egenkapital/basiskapital for at lukke hullet. Dette lånerenskab føres på en såkaldt skyggekonto, som ved udgangen af 2015 beløb sig til 448 mio. kr. – penge som medlemmerne med de høje grundlagsrenter skal betale tilbage til pensionskassen, når afkastet gør, at der er råd til det.

Forskelle mellem Regulativ 3 og 4

Forskellene mellem Regulativ 3 og 4 er udelukkende på produksiden. Al nyudvikling sker på Regulativ 4, og derfor er fleksibiliteten og antallet af produkter størst på Regulativ 4.

Alle nye medlemmer optages på Regulativ 4. Medlemmer på Regulativ 3 kan vælge sig over på Regulativ 4 og opnå samme vilkår. På både Regulativ 3 og 4 beregnes pensionen med en grundlagsrente på 0,5 pct.

Hvad betyder den lave rente og stigende levetid for pensionerne?

Den 1. november 2015 ændrede DIP forudsætningerne for beregning af grundlagspensionen for medlemmer på Regulativ 3 og medlemmer på Regulativ 4 optaget før den 1. november 2011. Ændringen skyldtes de historisk lave obligationsrenter, og at DIP's medlemmer lever længere end forudsat i pensionsberegningerne.

Når pensionerne sættes ned for medlemmer på Regulativ 3 og 4, skal man huske, at der ved omvalget i 2006 blev givet en omvalgsbonus på 10 pct., og at pensionen blev sat op.

I tabel 1 nedenfor er vist nogle eksempelberegninger på, hvordan den samlede pension ændrer sig ved årsskiftet 2015/16. Tabellen viser, hvordan pensionerne ser ud før og efter indregning af de nye, forventede restlevetider fra Finanstilsynets levetidsmodel. Stigningen inden indregning af opdaterede restlevetider skyldes primært depotrenten i

Tabel 1. Eksempler på ændrede samlede pensioner ved årsskiftet 2015/16

Alder	Pension 2015	Pension 2016 (inkl. bonus)	Pension 2016 (inkl. bonus og nye levetider)
35	250.000 kr.	251.100 kr.	247.800 kr.
45	250.000 kr.	251.400 kr.	248.200 kr.
55	250.000 kr.	252.000 kr.	249.000 kr.
65	250.000 kr.	251.800 kr.*	249.000 kr.
75	250.000 kr.	252.200 kr.	247.400 kr.
85	250.000 kr.	252.700 kr.	244.800 kr.

Tabel 2. Eksempler på ændrede samlede pensioner i procent ved årsskiftet 2015/16

Alder	Ændring pga. bonustilskrivning ultimo 2015	Ændring pga. nye levetider	Samlet ændring
35	0,4 %	-1,3 %	-0,9 %
45	0,6 %	-1,3 %	-0,7 %
55	0,8 %	-1,2 %	-0,4 %
65	0,7 %*	-1,1 %	-0,4 %
75	0,9 %	-1,9 %	-1,0 %
85	1,1 %	-3,1 %	-2,1 %

* Medlemmer under 65 år får ud over rentebonus både omkostningsbonus ved indbetalinger og bonus i forbindelse med invalide-dækningen. Ældre pensionister har typisk en større del af ordningen, der er fritaget for pensionsafkastbeskatning.

2015 på 5,9 pct. før skat.

Tabel 2 viser, hvordan ændringen ser ud i procent.

Beregningerne tager udgangspunkt i specifikke medlems-typer og kan derfor ikke direkte anvendes af alle, da fx depotets størrelse og valg af risikodækninger for det enkelte medlem har indflydelse på ændringen af pensionen.

Investeringer

2015 gav et afkast på 5,1 pct.

DIP opnåede i 2015 et tilfredsstillende afkast på 5,1 pct. før skat mod et benchmarkafkast på 2,0 pct.

Året blev bemærkelsesværdigt på mange måder, men udmærkede sig blandt andet ved, at afkastforskellene inden for de enkelte aktivklasser var usædvanlig store. Det var især tilfældet for risikofyldte aktiver som aktier og kreditobligationer.

DIP har i 2015 i stort omfang været overvægtet mod de aktiver, hvis afkast har udviklet sig tilfredsstillende. DIP's afkast ventes derfor at ligge i den bedre halvdel af branchen.

Tendenser i 2015

Siden finanskrisen har udviklingen i den verdensøkonomiske aktivitet været meget forskellig fra region til region.

Amerikansk økonomi har bevæget sig fremad i et jævnt tempo, mens fremgangen i europæisk og japansk økonomi løbende er blevet afløst af tilbageslag.

Vækstraterne i Emerging Markets (inklusive Kina) har været faldende drevet af lavere råvarepriser som følge af rebalancering af kinesisk vækst fra en råvareforbrugende til en mere forbrugs- og serviceorienteret økonomi. Derudover har de stærkt faldende oliepriser som følge af overudbud af olie spillet en væsentlig rolle.

For både amerikansk økonomi og Emerging Markets blev 2015 en tro kopi af ovenstående scenarie. Amerikansk økonomi voksede med 2,4 pct. i 2015 ligesom i 2014, og væksten i Emerging Markets faldt til 4,0 pct. - den laveste vækste siden 2009. Til gengæld kom der mere skub i både japansk og ikke mindst europæisk økonomi, hvor væksten i 2015 slog markedets forventninger - på trods af de mange politiske udfordringer som fx tredje lånepakke til Grækenland, mudrede valgresultater i Portugal og Spanien, store flytningstrømme og terror. Selvom det går fremad for europæisk økonomi, så spøger risikoen for deflation imidlertid fortsat, og væksten var da heller ikke tilstrækkelig, til at undgå at den globale vækst endte med at skuffe forventningerne i 2015.

Den uensartede udvikling i den økonomiske aktivitet i de forskellige regioner afspejledes også i den førte pengepolitik. Den amerikanske centralbank strammede pengepolitikken ved at hæve renten for første gang i syv år, hvorimod den europæiske centralbank sænkede renten yderligere samt indledte et massivt opkøb af statsobligationer.

Divergensen i den førte pengepolitik resulterede i store bevægelser på valutamarkedene. Den amerikanske dollar blev styrket over for de fleste valutaer og euroen tabte således 10 pct. af sin værdi i forhold til dollaren.

På hjemmefronten førte styrkelsen af schweizerfrancen primo året til et opadgående spekulationspres mod den danske krone. Den Danske Nationalbank måtte forsvare kronen ved at sænke renten over fire gange til -0,75 pct. samt stoppe for udstedelsen af statsobligationer. Tiltagene virkede efter hensigten, idet presset på kronen aftog, hvormed Nationalbanken igen kunne genoptage udstedelsen af statsobligationer i efteråret.

Den stærke dollar og lave oliepris påvirkede den amerikanske industrisektor negativt. Selvom den amerikanske service-sektor klarede sig glimrende, kunne det ikke forhindre en skuffende indtjening i de amerikanske virksomheder. Emerging Markets havde også et svært år og endte med et negativt afkast, mens japanske og europæiske aktier klarede sig noget bedre. Samlet set blev stigningen i de globale aktieindeks i lokal valuta meget behersket.

Den fortsat lempelige pengepolitik betød også, at de fleste obligationsindeks endte året med et afkast tæt på nul. Størstedelen af markedet for kreditobligationer havde et skidt år, især den del af markedet som var eksponeret mod råvarer. Den positive undtagelse var europæiske kreditobligationer, som generelt gav pæne afkast.

Afkast på aktivklasserne

Aktier gav i 2015 et samlet afkast på 9,1 pct. - markant mere end DIP's øvrige tre aktivklasser: Obligationer, Kreditobligationer og Reale aktiver. Børsnoterede aktier gav et afkast på 8,6 pct., mens de unoterede aktier trak op med et tilfredsstillende afkast på 17,6 pct. Fordelt på regioner var det især japanske og eurozonen (ca. 10 pct.), men i

særdeleshed danske aktier, der med et afkast på mere end 35 pct. pct. bidrog til det flotte afkast.

Obligationer består af stats- og realkreditobligationer med høj kreditkvalitet, og de gav et beskedent afkast på 0,1 pct. Den historisk lave rente er den altoverskyggende årsag til det lave afkast.

Kreditobligationer kom ud med et mindre plus på 0,9 pct., hvilket primært blev skabt via et tilfredsstillende resultat på alternativ kredit på 5,7 pct. Likvide kreditobligationer gav et mindre negativt afkast på -0,7 pct., idet et flot afkast på europæiske senior banklån til virksomheder blev neutraliseret af tab på Emerging Markets obligationer.

Reale aktiver blev trukket op af en positiv udvikling på ejendomsinvesteringer, som sammen med infrastruktur og skovinvesteringer steg med 9,7 pct. Indeksobligationer måtte nøjes med et afkast på 1,4 pct. og trak dermed det samlede afkast for aktivklassen ned på 7,5 pct.

Tabel 3. Aktivfordeling og afkast før skat for aktivklasser i 2015

	Fordeling	Afkast i pct.
Aktier	43,8 %	9,1 %
Obligationer	23,0 %	0,1 %
Kreditobligationer	20,8 %	0,9 %
Reale aktiver	12,4 %	7,5 %
I alt	100,0 %	5,1 %

Færre obligationer i 2015

DIP har i 2015 øget andelen af risikofyldte aktiver, hvilket samlet set har reduceret obligationsandelen med 6,5 procentpoint. Dette er en konsekvens af det sparsomme afkastpotentiale i obligationer som følge af det lave renteniveau.

DIP har som målsætning at øge andelen af de såkaldte alternative aktiver (fx ejendomme, infrastruktur, private equity og alternativ kredit) for dermed at opnå et højere afkast. DIP har i 2015 afgivet et samlet tilsagn til disse investeringer på 1,8 mia. kr. svarende til 5 pct. af formuen. De alternative investeringer har i 2015 givet et

tilfredsstillende afkast på 8,1 pct. og samlet set bidraget til ca. 25 pct. af afkastet i 2015.

Puljeafkast

DIP's medlemmer på Regulativ 4 har mulighed for at vælge mellem tre forskellige investeringsprofiler for de midler, der er placeret på rate- og kapitalpension samt aldersforsikring. Investeringspuljerne har givet følgende afkast i 2015:

Tabel 4. Puljeafkast i 2015

Pulje	Afkast i pct.
Obligationsmax	2,1 %
DIP Vælger	4,9 %
Aktiemax	8,7 %

DIP Vælger gav et afkast på 4,9 pct. *Aktiemax* består af 100 pct. aktier og gav et afkast på 8,7 pct., mens *Obligationsmax* med en lavere vægt i aktier og kreditobligationer gav et afkast på 2,1 pct.

Ovenstående afkast er opgjort efter omkostninger.

Investeringspolitik

Bestyrelsen fastlægger DIP's investeringspolitik med udgangspunkt i pensionskassens forretningsmodel og risiko-profil. På baggrund af investeringspolitikken fastsætter bestyrelsen direktionens retningslinjer og mandater. Det udmønter sig i beskrivelsen af de forretnings- og arbejds-gange, som kendetegner investeringsarbejdet.

Bestyrelsen foretager årligt en samlet vurdering af pensionskassens risici herunder en vurdering af det individuelle solvensbehov. Det individuelle solvensbehov er bestyrelsens egen opgørelse af den nødvendige kapital til dækning af pensionskassens risici.

Investeringspolitikken og -retningslinjerne revideres mindst en gang om året

Mål for investeringspolitikken

Investeringspolitikken har til formål at sikre medlemmerne den højst mulige pension under hensyn til risiko, pensionsprodukt, lovgivning og samfundsansvar.

DIP investerer efter følgende tre overordnede investeringsprincipper, der er rangordnet efter betydning:

- **Porteføljediversifikation** – valg af forskellige typer aktiver med forskellige risikoegenskaber
- **Risk management** – holde risikoniveauet inden for fastlagte tolerancer
- **Taktisk aktivforvaltning** – identificere investeringer med attraktivt afkast-/risikoforhold.

DIP skal på tværs af de tre principper have fokus på omkostninger, etik samt komparative fordele. Læs mere om DIP's investeringspolitik på dip.dk

Fælles investeringsafdeling med JØP

DIP har siden 2013 haft fælles investeringsafdeling med JØP. Investeringsafdelingen refererer til direktionen for administrationsfælleskabet med JØP, P+, der blev etableret i 2015.

Investeringsstrategi og -retningslinjer

DIP arbejder med fire overordnede aktivklasser:

- *Obligationer*
- *Aktier*
- *Kreditobligationer*
- *Reale aktiver.*

Reale aktiver omfatter ejendomme og indeksobligationer samt skov og infrastruktur, der alle er aktiver, som i høj grad vil kunne bevare værdien ved stigende inflation.

De fire overordnede aktivklasser performer forskelligt i økonomiske konjunkturer, og fordelingen mellem aktivklasserne er et vigtigt element til at sikre spredning af risikoen og opnå et højt afkast. Der er for hver aktivklasse defineret et strategisk benchmark, som angiver et pejlemærke for, hvordan pensionskassen ønsker, at de samlede aktiver skal investeres på lang sigt.

DIP ønsker at føre en aktiv investeringspolitik. Der er derfor fastlagt udsvingsrammer, der angiver, hvor meget porteføljen må afvige fra det strategiske benchmark.

Ny aktivfordeling

Bestyrelsen har i det forløbne år drøftet oplæg til ny investeringsstrategi herunder et nyt strategisk benchmark for aktivfordelingen.

Det nye benchmark indeholder en øget andel i risikofyldte aktiver og dermed et højere forventet afkast. Den større andel i risikofyldte aktiver medfører en tilsvarende mindre andel i obligationer. Ændringen i benchmark gælder fra den 1. januar 2016.

Det nye benchmark indeholder en øget andel i risikofyldte aktiver herunder alternative investeringer på bekostning af en lavere andel i obligationer.

Tabel 5. Nyt og oprindeligt strategiske benchmark

	Nyt benchmark	Oprindeligt benchmark
Aktier	40 %	36,5 %
Obligationer	24 %	33 %
Kreditobligationer	18 %	18 %
Reale aktiver	18 %	12,5 %
Total	100 %	100 %

Investeringsomkostninger

DIP er nøje fokuseret på investeringsomkostningerne, da omkostninger har stor betydning for, hvordan medlemmernes pensioner udvikler sig over tid.

Konkret betyder det, at DIP bestræber sig på at investere gennem samarbejde, strukturer og aktivklasser, der leder til så lave investeringsomkostninger som muligt under hensyn til målsætningen om at opnå det højst mulige forventede afkast efter omkostninger.

Ny strategi for alternative investeringer

DIP klarer sig traditionelt godt på afkastet, der over tid ligger i den høje ende af branchen. For at bevare forspringet er der brug for nye former for langsigtede investeringer, der spreder risikoen og giver højere afkast end traditionelle obligationer, der lider under den lave rente. Det er muligt gennem alternative investeringer.

Ved årets udgang var 19 pct. af DIP's formue placeret i alternative investeringer. Dertil kommer en række såkaldte investeringstilsagn, altså reserverede penge som endnu ikke er sat i arbejde.

Bestyrelsen har i 2015 drøftet den fremtidige strategi for alternative investeringer og besluttet at øge den strategiske andel markant frem mod 2019. Fokus lægges især på ejendomme og infrastruktur samt nicheinvesteringer inden for alle alternative aktivklasser. Bortset fra ejendomsområdet vil investeringerne helt overvejende fortsat ske gennem fonde og co-investeringer med andre institutionelle investorer.

Samfundsansvar

DIP investerer under hensyn til bredt accepterede normer inden for menneske- og arbejdstagerrettigheder, miljøspørgsmål og bekæmpelse af korruption mv. med henblik på at afdække og imødegå finansielle risici.

Bestyrelsen har indgående drøftet, hvordan klimahensyn bedst muligt indpasses i investeringspolitikken. Bestyrelsen lægger vægt på, at der ved tilrettelæggelse af investeringspolitikken er fokus på væsentlige risici. Klimamæssige risici herunder risikoen for oversvømmelser eller ekstrem tørke betragtes som en væsentlig risikofaktor, der på linje med andre væsentlige risici skal afdækkes bedst muligt, hvilket betyder, at DIP i relation til vurderingen af kommende investeringer medinddrager identificerbare påvirkninger, såsom kvoter og afgifter, af investeringens fremtidige værdi. En sådan vurdering sker naturligvis også for de allerede foretagne investeringer.

Opmærksomheden omkring klimamæssige risici er i særlig grad kommet i fokus efter aftalen på COP21 i Paris i december 2015 om at begrænse temperaturstigninger til 2 grader og med et mål om højst 1,5 grader, hvilket understreger de finansielle risici knyttet til fortsat udvinding og anvendelse af fossile energikilder.

DIP følger nøje den omlægning af energiforsyningen, som er i gang i mange lande med henblik på at reducere den fremtidige risiko ved at investere i forskellige energiformer og tilknyttede virksomheder.

DIP udøver aktivt ejerskab gennem dialog (engagement) med selskaber, som ikke lever op til god samfundsadfærd på de nævnte områder. På klimasiden ønskes dialogen integreret som tema i den samlede engagementsproces, hvor der især fokuseres på de store normskabende selskaber inden for bl.a. olie & gas-, mine-, forsynings- og industri-sektoren, der har udfordringer i forhold til CO2-udledning.

I 2015 har DIP været i dialog med 109 selskaber med fokus på problemstillinger inden for bl.a. menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder og miljøspørgsmål. Der har været tydelige fremskridt i en stor del af dialogerne eksempelvis i Royal Dutch Shell, der i 2015 har besluttet at trække sig fra dybhavsboringer i det arktiske område.

Bestyrelsen ønsker fremover at styrke det aktive ejerskab ved at indføre en mere systematisk håndtering af stemmeafgivelse på selskabernes generalforsamlinger. DIP arbejder på denne baggrund på at sikre en konsistent sammenhæng mellem screening, dialog og stemmeafgivelse.

I kølvandet på FN's konference om klimaforandringer i Paris (COP21) i december 2015 og på baggrund af den store medlemsinteresse for området afholder DIP sammen med JØP et temamøde i begyndelsen af det nye år, hvor klima sættes på dagsordenen.

Grønne investeringer

DIP har fokus på at identificere investeringer inden for grøn omstilling, som har et attraktivt afkastpotentiale.

Som eksempel herpå samarbejder DIP med fonden Copenhagen Infrastructure Partners (CIP) II, der bl.a. investerer i grøn infrastruktur. DIP har ad flere omgange givet tilsagn til konkrete projekter, hvoraf nogle er under opførelse, mens andre er under projektering.

Gennem CIP er DIP medinvestor i et biomassekraftværk i England, der skal fyre med lokalt indsamlet affaldstræ, der ellers ville blive deponeret på lossepladser. Kraftværket ventes klar i foråret 2017. DIP er desuden medinvestor i en havvindmøllepark i den tyske del af Nordsøen med 67 havvindmøller og en samlet kapacitet på ca. 400 MW samt i et vindmølleparkprojekt i Skotland med 84 havvindmøller og en samlet kapacitet på knap 600 MW. Parterne ventes at levere grøn strøm fra hhv. 2017 og 2019 svarende til godt 1 mio. danske husstandes elforbrug.

DIP har desuden fortsat energioptimeringen af en række af pensionskassens direkte ejede ejendomme med henblik på at opnå et lavere energiforbrug og dermed bidrage til at reducere ejendomsporteføljens CO2-udledning.

Endeligt bidrager DIP's skovinvesteringer til at opsamle 25.000 tons CO2 årligt svarende til ca. 3.200 danskeres udledning.

Hvad er alternative investeringer?

Alternative investeringer er alt det, som ikke er traditionelle obligationer og aktier. Alternative investeringer omfatter:

Private equity (kapitalfonde), alternativ kredit (fx gæld i virksomheder eller ejendomme), bolig- og erhvervsejendomme, skov samt infrastruktur.

Alternative investeringer binder typisk pengene i mange år. Risikoen er højere end på traditionelle obligationer, til gengæld ventes afkastet at være betydeligt bedre.

I 2015 købte DIP/JØP sammen med Lægernes Pensionskasse og PFA den største portefølje af moderne logistikejendomme i Norden. Porteføljen på i alt 650.000 m² består af 28 moderne logistikejendomme placeret ved centrale distributionscentre i Sverige, Finland og Danmark.

Forventninger til 2016

Pensionsreguleringer

DIP har fastsat depotrenterne foreløbigt for 2016, og lige som de foregående år er de differentierede.

På Regulativ 3 og 4 er depotrenten fastsat til 5,4 pct. før skat (4,6 pct. efter skat).

Langt størstedelen af DIP's nuværende medlemmer er omfattet af Regulativ 3, mens medlemmer optaget efter den 1. januar 2011 er omfattet af Regulativ 4. Depotrenten fastsættes ud fra de realiserede afkast over de seneste fem år og størrelsen af DIP's reserver.

På Regulativ 1 og 2, hvor medlemmerne har et ubetinget grundlag, er depotrenten fastsat til 2,4 pct. før skat (2,0 pct. efter skat). DIP arbejder hele tiden på at sikre både unge og ældre medlemmer en rimelig fordeling af reserverne i pensionskassen.

Ved fastsættelsen af depotrenten for Regulativ 3 og 4 i 2016 har pensionskassen anvendt principperne i markedsrente med udjævning. Principperne blev introduceret første gang i 2015. Markedsrente med udjævning vil medføre lidt større udsving i depotrenten i de kommende år. Læs mere, og se en film om markedsrente med udjævning på dip.dk/Film

Tabel 6. Regulativer og foreløbig depotrente (før skat)

Regulativ	Foreløbig depotrente
Regulativ 1	2,4 %
Regulativ 2	2,4 %
Regulativ 3	5,4 %
Regulativ 4	5,4 %

Investeringsafkast og resultat

Det er vores forventning, at opsvinget i europæisk og japansk økonomi tager yderligere fart i 2016, samtidig med at den amerikanske vækst fortsætter fremad i samme tempo. Skulle opsvinget i Japan eller euroområdet blive svagere end forventet, ventes den europæiske og japanske centralbank at stå klar med yderligere pengepolitiske

lempelser for at fastholde økonomierne på rette spor. Den kinesiske vækst ventes at aftage, men i et afbalanceret tempo.

Selvom vi således overordnet ser positivt på DIP's investeringsmuligheder i 2016, er der fortsat udsigt til relativt lave afkast i de kommende år - primært på grund af det lave renteniveau. For at afbøde følger af den lave rente vil DIP fortsætte med at øge investeringerne i alternative aktiver. Samtidig ventes der kortere perioder med betydelig usikkerhed på de finansielle markeder og med markeds-korrektioner til følge.

Honorar og aflønning

Bestyrelsen og ledende medarbejdere aflønnes med hhv. fast honorar og fast løn uden variable løndelev som fx bonusordninger.

Bestyrelsesformandens honorar er fastsat til 300.000 kr., næstformanden modtager 150.000 kr., mens de øvrige medlemmer honoreres med 100.000 kr. Formanden for revisionsudvalget får et tillæg på ét halvt basishonorar, det vil sige 50.000 kr.

Bestyrelseshonorarerne forventes at forblive uændret i 2016.

Lønnen til pensionskassens direktion inkl. pension udgjorde 2,5 mio. kr. i 2015. Lønnen reguleres i 2016 med 2,9 pct.

DIP's lønpolitik, vedtaget på generalforsamlingen i 2012, fremgår af dip.dk

Risici og kapitalforhold

Strategien i pensionskassen er simpel. Med livrenten som hovedprodukt fokuseres der på en enkel og gennemskuelig forretning med ensartede lave omkostninger og en effektiv organisation. Bestyrelsen har besluttet pensionskassens forretningsmodel og på baggrund af denne udarbejdet en kortlægning af de risikokilder, som pensionskassen kan påvirkes af. På denne baggrund har bestyrelsen fastlagt politikker og rammer for at styre disse risici. Resultatet af denne styring udmøntes i kapitalplanen, der sikrer, at pensionskassen har den tilstrækkelige kapital i forhold til strategi og forretningsmodel.

Risikostyringsmiljø

Bestyrelsen arbejder kontinuerligt på at sikre et stabilt og sikkert risikostyringsmiljø, hvor rollerne er klart fordelt og følger faste procedurer, og hvor bestyrelsen udstikker de overordnede retningslinjer for risikostyringsmiljøet.

Kortlægning af risici

Fundamentet for risikostyringen lægges med identificering af de risici, som pensionskassen er eksponeret overfor. Det er en fast årlig opgave for bestyrelsen at gennemgå, analysere og kortlægge risikoprofilen.

Der er fem hovedrisikokilder i pensionskassen – markedsrisici, modpartsrisici, biometriske risici, operationelle risici og øvrige risici.

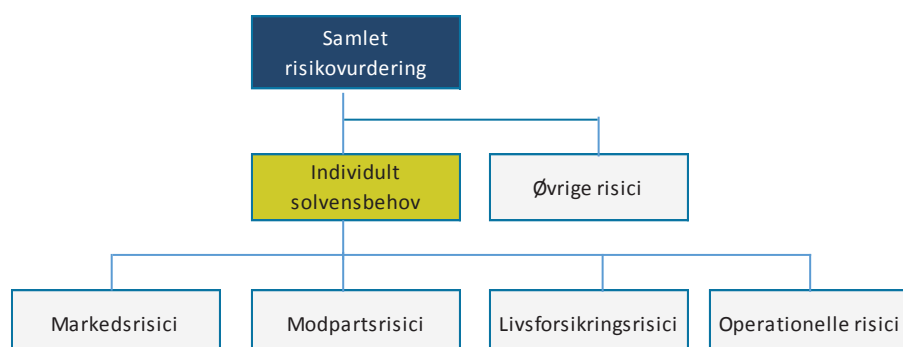
Markedsrisici er risikoen for, at aktiverne og passivernes værdi reguleres som følge af bevægelser på de finansielle markeder. Det væres sig på både kapital-, rente-, valuta- og kreditmarkeder. Markedsværdiopgørelsen af pensionskassens hensættelser er følsomme over for bevægelser på de danske og europæiske rentemarkeder.

Modpartsrisici er risikoen for, at pensionskassens modparter på især finansielle instrumenter går konkurs og som følge heraf ikke kan leve op til deres forpligtelser. Pensionskassen afdækker denne risiko ved at forlange sikkerhedsstillelse for store udestående fordringer.

Biometriske risici er risikoen for, at pensionskassens estimater for levetid og invaliditet undervurderer den fremtidige udvikling i medlemmernes levetid og invaliderisiko. I det individuelle solvensbehov skal pensionskassen hensætte kapital til at imødegå en eventuel fremtidig ugunstig udvikling i medlemmernes levetid og invaliditetsmønster. Der findes p.t. ikke noget effektivt marked til at afdække denne risiko.

Operationelle risici er bl.a. risikoen for, at menneskelige og tekniske fejl kan opstå i vores processer. Pensionskassen prøver at minimere risikoen ved at have effektive systemer og forretnings- og arbejdsgange.

Figur 5. Risikokilder kortlagt ved den seneste gennemgang, som indgår i opgørelsen af risikovurderingen

Øvrige risici er alle andre risici, som typisk er svære at kvantificere med et kapitalkrav. Det kunne fx være risici, der opstår ved ændret politisk klima, skattesystem, omdømmetab eller overenskomstaftaler.

Risikoappetit

Målet med risikostyringsmiljøet er at understøtte pensionskassens langsigtede mål og strategier.

Et eksempel; for at opnå høje konkurrencedygtige afkast er pensionskassen nødt til at påtage sig finansielle risici - fx risiko for kursfald på kapitalmarkeder, ændringer i renteniveauet, fald i kreditkvaliteten på obligationer og lignende. Uden at påtage sig risici kan pensionskassen ikke forvalte formuen tilfredsstillende – men risikostyringen skal sikre, at pensionskassen kun løber de risici, som bestyrelsen ønsker og inden for de rammer, som bestyrelsen er komfortabel med.

Bestyrelsen har derfor fastlagt grænser for hver risikokilde. I forhold til eksemplet ovenfor har bestyrelsen fastlagt grænser for, hvor meget aktie-, rente-, og kreditrisiko den enkelte risikoprofil kan påtage sig. Bestyrelsen gennemgår alle grænser i politikker og retningslinjer minimum årligt.

Det individuelle solvensbehov

Bestyrelsen har vedtaget at benytte Finanstilsynets standardmodel som udgangspunkt i opgørelsen af det individuelle solvensbehov. Det individuelle solvensbehov er bestyrelsens egen opgørelse af den nødvendige kapital til dækning af pensionskassens risici.

Da pensionskassen benytter en standardmodel til opgørelsen af det individuelle solvensbehov, er det væsentligt, at bestyrelsen forholder sig kritisk til metoderne bag standardmodellen og foretager en vurdering af anvendeligheden på netop vores pensionskasse.

Risikovurdering

Bestyrelsen har derfor i løbet af 2015 udarbejdet og indberettet egenvurderingen af risikoen til Finanstilsynet. I vurderingen indgår bl.a. en vurdering af de enkelte risikokilder og en vurdering af standardmodellens anvendelighed på pensionskassens risikoprofil. I denne vurdering er der taget udgangspunkt i den proces, som pensionskassen har

etableret for at fastlægge faktiske risici, således at alle risikokilder identificeres og behandles.

Den væsentligste konklusion på risikovurderingen for 2015 er, at de forsigtige forsikringsbetingelser, som gælder for over 95 pct. af de afgivne pensionstilsagn, sikrer, at der er tilstrækkelig frihed til at forfølge vores nuværende strategi herunder især vores investeringsstrategi. Konklusionerne for risikovurderingen i 2015 vurderes fuldt ud dækkende for de kommende 12 måneder.

Det er til gengæld vanskeligt at benytte de forsigtigt fastsatte betingede grundlagspensioner til at styre investeringsstrategien efter. Grundlagspensionerne er nemlig for langt fra de pensioner, som pensionskassen forventer at kunne udbetale, når medlemmerne går på pension – nemlig tillægspensionerne.

Pensionskassen tilpasser løbende tillægspensionerne under hensyntagen til udviklingen i forventningerne til fremtidigt afkast, levetider og invaliditet. Det betyder, at tillægspensionerne kan ændre sig fra det ene år til det næste.

Tillægspensionerne er ikke garanterede, og der er derfor risiko for, at de kan falde, hvis udviklingen på de finansielle markeder er ugunstig. Bestyrelsen har derfor besluttet, at det centrale i risikostyringen skal være styring af risikoen på tillægspensionerne.

Andre modeller

Opgørelsen af det individuelle solvensbehov kan ikke stå alene i vurderingen af risikoen ved forvaltning af aktiver for 37 mia. kr. Pensionskassen benytter derfor en række andre interne modeller som supplement til det individuelle solvensbehov i den daglige risikostyring.

Måling, rapportering og overvågning

Det sidste element i risikostyringen er rapportering og overvågning. Bestyrelsen modtager med fast frekvens rapportering om de væsentligste risici i pensionskassen, og denne rapportering danner grundlaget for den løbende overvågning og kontrol med pensionskassen.

Den daglige risikostyring af pensionskassen varetages af administrationen med udgangspunkt i de retningslinjer, som

er vedtaget. Der foretages dagligt opgørelse af årets afkast, pensionskassens aktiver og passiver samt alle interne risikostyringsmodeller. Der foretages rapportering til alle væsentlige risikotagere og ledelsen i pensionskassen.

Kapitalplanlægning

Pensionskassen har opgjort det individuelle solvensbehov til 2.428 mio. kr. pr. 31. december 2015. Det er et fald på 1.156 mio. kr. i forhold til ultimo 2014. Det store fald skyldes nedsættelse af de betingede grundlagspensioner i 2015. Du kan læse mere på dip.dk/Ændredeforudsætninger. Det lovpligtige minimumskapitalkrav udgjorde 739 mio. kr. pr. 31. december 2015.

Pensionskassens solvenskrav er det største af minimumskapitalkravet og det individuelle solvensbehov. Med en egenkapital på 7.124 mio. kr. har pensionskassen en solid overdækning.

Pensionskassen er i Finanstilsynets grønne lys ved udgangen af 2015.

Solvency II

De nye fælles europæiske regler for opgørelse af kapitalkrav i forsikringsselskaber er nu endeligt blevet vedtaget af Europakommissionen og indføres i hele EU pr. 1. januar 2016.

Solvency II-reglerne er opdelt i tre søjler.

Søjle 1 – kvantitative kapitalkrav

Regler for opgørelse af kapitalkrav for forsikrings- og pensionskasser. Reglerne har i høj grad været førtidsimplementeret i Danmark.

Den væsentligste ændring er sammensætning af den diskonteringskurve, som skal bruges til opgørelse af hensættelserne. Bestyrelsen kan vælge at ansøge om brug af tillæg til diskonteringskurven, den såkaldte volatilitetsjustering. Uden tillægget vil diskonteringskurven falde med ca. 0,60 procentpoint, og hensættelserne vil derfor stige.

Samlet set medfører overgangen til Solvency II en stigning i solvenskravet på 30 mio. kr. til 2.458 mio. kr. uden tillæg til diskonteringskurven.

Søjle 2 – corporate governance

Regler og krav til ledelse og organisering af forsikrings- og pensionskasser. Det gælder bl.a. krav til hvilke opgaver, som er bestyrelsens ansvar og hvilke opgaver, som ligger under direktionen.

Pensionskassen skal organiseres, så der er følgende funktioner i selskabet:

- *Aktuarfunktionen*

- *Risikofunktionen*
- *Compliancefunktionen*
- *Internal audit-funktionen.*

Alle fire funktioner skal have en ansvarlig nøgleperson ansat i pensionskassen.

Søjle 3 – rapportering

Regler for rapportering til Finanstilsynet og offentlig rapportering.

Der ligger en omfattende kvantitativ tilsynsrapportering i Søjle 3 samt krav om udarbejdelse af en årlig, offentlig kvalitativ risikorapport og en årlig, kvalitativ risikorapport til Finanstilsynet.

Pensionskassen skal første gang indrapportere under det nye regelsæt i april 2016, og den årlige, offentlige risikorapport skal offentliggøres første gang i foråret 2017.

Forberedelse til Solvency II

Pensionskassen har etableret de fire lovpligtige funktioner i 2015 og har i flere år opgjort solvenskravet efter en Solvency II kapitalkravsmode, og overgangen har derfor en marginal effekt på kapitalbehovet i pensionskassen.

Samfundsansvar

Pensionskassens investeringsforvaltning bygger på en overbevisning om, at selskaber, der udviser samfundsansvar, vil klare sig bedst på længere sigt. Ethiske, sociale og miljømæssige overvejelser indgår derfor som et centralt element, når pensionskassen investerer medlemmernes penge.

Pensionskassen er samtidig positiv over for aktivt ejerskab, idet dette grundlæggende opfattes som en værdiskabende aktivitet. Lever et selskab således ikke op til sit samfundsansvar, søges selskabet derfor påvirket gennem dialog.

Til at understøtte pensionskassens fokus på samfundsansvarlige investeringer har bestyrelsen vedtaget nedenstående retningslinjer for den etiske investeringspolitik:

- *DIP skal føre en ansvarlig investeringspolitik*
- *DIP skal følge de love og internationale konventioner, som Danmark har tiltrådt*
- *DIP investerer kun i statsobligationer udstedt af lande, som Danmark ikke har tiltrådt finansielle sanktioner mod, og som agerer samfundsmæssigt ansvarligt*
- *DIP tror på, at det er medvirkende til et selskabs succes at udvise samfundsansvar*
- *DIP vurderer, at den største indvirkning på selskaber, som ikke lever op til samfundets etiske forventninger, opnås gennem dialog med selskabet*
- *DIP er positiv over for aktivt ejerskab, men såfremt dialog viser sig nytteløs, vil konsekvensen være frasalgt.*

For at sikre at pensionskassens investeringer lever op til de etiske retningslinjer, samarbejder pensionskassen med Ethix, der rådgiver institutionelle investorer og kapitalforvaltere om etiske forhold vedrørende investeringer. Ethix er bl.a. med til at udarbejde screeningslister over selskaber og

lande, som vurderes at have en adfærd, der kan stride mod pensionskassens regelsæt for samfundsansvarlig adfærd.

Pensionskassen udøver aktivt ejerskab ved at søge at indgå i dialog med selskaber, som ikke lever op til god samfundsadfærd med henblik på at ændre deres ageren inden for menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder, miljøspørgsmål og bekæmpelse af korruption mv. Pensionskassen har desuden i 2015 arbejdet på at udvikle processen for aktivt ejerskab til også at omfatte klimaområdet med henblik på at integrere håndtering af klimarisici i den samlede proces på lige fod med andre ESG-emner (Environmental, Social and Governance).

Såfremt dialogen med et selskab ikke medfører positive ændringer, kan investeringen imidlertid ikke længere anses for at være forenelig med pensionskassens politik for samfundsansvar, og selskabet vil blive frasolgt.

I 2015 har pensionskassen været i dialog med 109 selskaber med fokus på problemstillinger inden for bl.a. menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder og miljøspørgsmål. Der har været fremskridt i en stor del af dialogerne.

Pensionskassen investerer i henhold til internationale konventioner ikke i selskaber, der producerer klyngebomber og anti-personel miner, og der føres en udelukkelsesliste over disse selskaber, med henblik på at sikre at selskaberne på listen ikke optræder i pensionskassens portefølje af aktiver.

Da en stor del af investeringerne er lagt ud til eksterne forvaltere, skal porteføljeforvalterne naturligvis også investere under hensyn til pensionskassens regler for samfundsansvar. I den forbindelse drøfter pensionskassen løbende spørgsmål af samfundsansvarlig karakter med forvalterne, der mindst en gang årligt skal redegøre for, hvilke konkrete etiske problemer eller overvejelser de har haft i det forløbne år herunder i forhold til spørgsmål af klimarelateret karakter.

Pensionskassen tilskynder tillige forvalterne til løbende at søge at påvirke porteføljeselskaber i en samfundsansvarlig retning.

Investeringer gennem eksterne forvaltere sker imidlertid også i samarbejde med andre liv- og pensionskasser, hvor pensionskassen ikke altid har en dominerende indflydelse. Samarbejdet medfører, at pensionskassen i de tilfælde ikke alene kan gennemføre ændringer til investeringspolitikken, og frasalg af selskaber skal ske i enighed med de øvrige investorer. Hvis der ikke kan opnås enighed om frasalg, vil pensionskassen fortsætte med at indgå i dialog med selskaberne, men også forsøge at påvirke forvalter og samarbejdspartnere.

Pensionskassen har investeret i mere end 2.000 børs-noterede aktieselskaber over hele verden. Investeringerne er foretaget gennem kapitalforvaltere, og det bærende princip har hidtil været at lade disse håndtere stemmeafgivelsen på generalforsamlinger. Pensionskassen har imidlertid besluttet at stemmeafgivelse fremover sker systematisk gennem en "proxy voting" leverandør, med henblik på at sikre at pensionskassen løfter dets ejeransvar. Pensionskassen anerkender FN's principper for ansvarlige investeringer, UN PRI, og er tillige medlem af Dansif, der er et dansk forum for aktører med væsentlig interesse for social ansvarlighed i forbindelse med investeringer.

Pensionskassen lægger vægt på, at de selskaber, som pensionskassen investerer i, udviser en adfærd, som ikke bevidst indebærer en alvorlig og langsigtet skade på miljøet. Det er i den forbindelse væsentligt, at selskaberne er opmærksomme på de konsekvenser, der kan opstå som følge af klimaændringer. Det gælder ikke kun påvirkning af produktions- og leveforhold lokalt, men også globalt.

For at være med til at begrænse u hensigtsmæssig klima- og miljøpåvirkning er pensionskassen underskriver af CDP (Carbon Disclosure Project), der er en organisation, som søger at fremme oplysninger om selskabernes CO₂-udledninger.

Derudover er pensionskassen medlem af IIGCC (Institutional Investors Group on Climate Change), som er en international

netværksorganisation for institutionelle investorer på klimao mrådet. IIGCC arbejder for at sikre stabile rammebetingelser med henblik på at understøtte investeringer og teknologiudvikling inden for områder, der reducerer den globale CO₂-udledning.

I forlængelse heraf har pensionskassen i 2015 valgt at være medunderskriver på et åbent brev til G7-finansministrene, hvori de opfordres til at sætte mål for CO₂-udledningen samt at omsætte disse i nationale handlingsplaner. Dette for at skabe klarhed og dermed bedre forudsætninger for at foretage grønne investeringer.

Endelig har pensionskassen tilsluttet sig den globale investorerklæring om klimaforandringer, der angiver, hvordan investorer og myndigheder i tæt samspil kan imødegå klimaforandringer.

Der er åbenhed om pensionskassens investeringer. På dip.dk kan interesserede se en oversigt over de selskaber, pensionskassen har investeret i. Oversigten er opgjort pr. 31. december 2015.

Medlemmer, medier og samarbejdspartnere kan dog altid få oplyst, om og i hvilket omfang pensionskassen har investeringer i et givent selskab.

Underrepræsenteret køn

I overensstemmelse med Lov om finansiel virksomhed skal virksomheder som DIP opstille måltal og rapportere om de årlige fremskridt i arbejdet med at opnå bedre ligestilling i ledelsen.

DIP har ikke haft kvinder i bestyrelsen siden begyndelsen af 2015.

I DIP er ca. 25 pct. af medlemmerne kvinder, og i de kommende år forventes andelen af kvinder at være stigende.

DIP's bestyrelse har fastsat et mål om, at der skal være minimum to medlemmer af hvert køn i bestyrelsen. Det er bestyrelsens vurdering, at med en stigning i antallet af kvindelige medlemmer i DIP bør dette være realistisk inden for en kortere årrække. Der er i dag en ligelig fordeling på køn på øvrige ledelsesniveauer.

Regnskab 2015

Resultatopgørelse

Resultat for 2015 blev et overskud på 398 mio. kr. mod et overskud på 218 mio. kr. i 2014. Årets overskud foreslås overført til egenkapitalen, der pr. 31. december 2015 udgør 7.124 mio. kr.

De samlede indtægter udgjorde 2.640 mio. kr. for 2015. Indtægterne er sammensat af et investeringsafkast på 1.778 mio. kr. samt medlemsbidrag på 862 mio. kr.

De samlede udgifter udgjorde 2.241 mio. kr. for 2015 mod 3.234 mio. kr. for 2014. Faldet kan primært henføres til ændringen i pensionsbensættelser, som er faldet med 1.420 mio. kr. i forhold til 2014.

Der blev i året henlagt 508 mio. kr. til kollektivt bonuspotentiale.

I 2015 udgjorde de ordinære bidrag 862 mio. kr. mod 811 mio. kr. i 2014, hvilket er en stigning på 6,2 pct.

Udbetaling af pensionsydelse var i 2015 på 1.323 mio. kr., hvilket er et fald i forhold til 2014 på 2,6 pct. Heraf udgjorde udtrædelsesgodtgørelser 59 mio. kr., hvilket er en stigning på 27 mio. kr. fra 2014.

Antallet af medlemmer på pension steg til 3.591, som er en stigning på 91 medlemmer i forhold til 2014.

Afkast af investeringer

Pensionskassens investeringsafkast efter administrationsomkostninger ved investeringsvirksomhed udgjorde 1.747 mio. kr. før skat (2.612 mio. kr. i 2014) og 1.520 mio. kr. efter skat (2.237 mio. kr. i 2014). Der henvises til afsnittet om investeringer.

Pensionsafkastskat

Pensionskassen betaler pensionsafkastskat (PAL) af afkastet af investeringerne. Det samlede investeringsafkast blev på 1.747 mio. kr., og den udgiftsførte netto-PAL af årets afkast udgør 227 mio. kr.

Årets PAL er fordelt på 178 mio. kr. i individuel PAL og 59 mio. i institut-PAL.

Individuel PAL betales af forrentning tilskrevet medlemmernes depoter og kan fratrækkes i opgørelsen af pensionskassens institut-PAL.

Omkostninger

Administrationsomkostninger

Administrationsomkostninger steg i 2015 til 20 mio. kr. svarende til 822 kr. pr. medlem. I 2014 var omkostning pr. medlem 747 kr. Stigningen i administrationsomkostningerne skyldes engangsomkostninger i forbindelse med etablering af fælles administration med JØP samt afskrivninger af medlemssystemet Schantz Life.

Investeringsomkostninger

De direkte investeringsomkostninger var i 2015 på 31 mio. kr., hvilket er en stigning på 3 mio. kr. i forhold til 2014.

Pensionskassens indirekte investeringsomkostninger afholdes direkte i de underliggende fonde mv. og fremgår således ikke af årsregnskabet. Der henvises i stedet til opgørelsen af ÅOK og ÅOP på [dip.dk](#). Alle investeringsomkostninger, både direkte og indirekte, er fragået i afkastnøgletallene og de tildelte depotrenter.

Fordeling af resultat

Årets realiserede resultat blev et overskud på 2.034 mio. kr. Egenkapitalens andel af det realiserede resultat udgør 291 mio. kr.

I 2015 blev værdien af basiskapitalens skyggekonto nedskrevet med 85 mio. kr. i forhold til 2014. Den samlede skyggekonto er på 448 mio. kr.

Balancen

Sammensætningen og udviklingen i balancen fremgår af femårsoversigten i note 1. Samlet steg de pensionsmæssige hensættelser til 28.598 mio. kr. fra 27.735 mio. kr. i 2014.

Pensionskassen har, jf. afsnittet om investeringsstrategi, øget andelen af midlerne investeret i aktier, kredit og alternativer i løbet af 2015.

Begivenheder efter 31. december 2015

Der har ikke været begivenheder efter statusdagen, som har væsentlig indflydelse på pensionskassen og koncernens økonomiske forhold pr. 31. december 2015.

Koncernregnskab

På hjemmesiden kan du læse mere om selskaberne i koncernen på dip.dk/Koncernstruktur. Pensionskassens dattervirksomheder er en del af investeringsaktiverne.

Bestyrelse og direktion

Pr. 31. december 2015

Bestyrelsen

Formand

Peter Falkenham, Civilingeniør, HD (U)

(Valgt for perioden 2014-2017)

Divisionsdirektør i MT Højgaard A/S

Tidligere koncerndirektør i Tryg A/S og Tryg Forsikring A/S (2000-2010). Medlem af DIP's bestyrelse siden 2011.

Medlem af bestyrelsen

Tryg/Nordea Liv & Pension, Livsforsikringselskab A/S (2000-2002) og IDA Forsikring.

Peter Falkenham opfylder kravene i Finanstilsynets bekendtgørelse om at have kvalifikationer inden for ledelse af finansiell virksomhed.

Næstformand

Torben Arnbjerg-Nielsen, Civilingeniør, ph.d.

(Valgt for perioden 2013-2016)

Projektdirektør i Rambøll

Medlem af DIP's bestyrelse siden 2007.

Peter Løchte Jørgensen, cand.scient.oecon., ph.d.

(Valgt for perioden 2014-2017)

Professor Aarhus Universitet

Medlem af DIP's bestyrelse siden 2014.

Medlem af bestyrelsen

Juristernes og Økonomernes Pensionskasse, Aarhus Universitets Forskningsfond, AUFF og Auriga Industries A/S.

Jens Otto Veile, cand.oecon

(Valgt for perioden 2015-2018)

Bankdirektør

Bankdirektør senest i Danske Bank, kvæstor ved Carlsberg Fondet. Medlem af DIP's bestyrelse siden 2009.

Bestyrelsesformand

Bascon A/S, Bascon Holding A/S, Kaj Andersen og Sønner Holding A/S, Investeringselskabet af 1. november 2011 A/S, Andersen Motors Ejendomme A/S, Andersen Motors A/S, Suzuki Bilimport Danmark A/S, E-Parts A/S.

Medlem af bestyrelsen

Energi Danmark A/S og Karen Krieger fonden.

Thomas Damkjær Petersen, Civilingeniør

(Udpeget af IDA for perioden 2015-2018)

Projektleder i Movia

Medlem af DIP's bestyrelse siden 2015.

Medlem af bestyrelsen

Ingeniørforeningen i Danmark.

Revisionsudvalg

Bestyrelsen har nedsat et revisionsudvalg bestående af alle bestyrelsens medlemmer.

Revisionsudvalget skal overvåge pensionskassens regnskabsaflæggelse samt interne kontrol- og risikostyringssystemer.

Formand

Jens Otto Veile, cand.oecon.

Jens Otto Veile opfylder kravene i Finanstilsynets bekendtgørelse om revisionsudvalg om at være uafhængig af pensionskassen og have kvalifikationer inden for revision eller regnskabsvæsen.

Bestyrelsen har afholdt syv møder i 2015.

Direktionen

Adm. direktør Torben Visholm, cand.polit.

Formand for bestyrelsen

Ejendomsselskabet Pile-Bo A/S, A/S Kalkværksgrundene,
Ejendomsselskabet Ved Søerne A/S, Ejendomsselskabet DIP
A/S.

Medlem af bestyrelsen

Ejendomsaktieselskabet Provstebo, PPE ApS, PPE I K/S, PPE II
K/S og PPE III K/S, Forsikring & Pension.

Direktør, Søren Kolbye Sørensen, cand. polit.

Formand for bestyrelsen

Danwood.

Medlem af bestyrelsen

Ejendomsselskabet Norden I K/S, Irish Forestry Investments
Limited, PPE ApS, PPE I K/S, PPE II K/S og PPE III K/S,
Ejendomsselskabet Pile-Bo A/S, A/S Kalkværksgrundene,
Ejendomsselskabet Ved Søerne A/S, Ejendomsaktieselskabet
Provstebo.

Direktør IFI Holding A/S.

Øvrige ledende medarbejdere

Chief Operating Officer, Mette-Lene Kempf Holm, cand.jur.

Ansvarshavende aktuar, David Melchior, cand.act.

Chief Investment Officer, Jacob Hübertz, cand.polit.

Chief Financial Officer, Mads Stougaard, cand.merc.mat.

Chef for Jura & Compliance, Lisbeth Holmkær Kiil-Laursen,
cand.jur.

Ledelsespåtegning

Bestyrelse og direktion har dags dato aflagt og godkendt årsrapporten for 2015 for Danske civil- og akademi-ingeniørers Pensionskasse.

Årsrapporten er aflagt i overensstemmelse med Lov om finansiell virksomhed samt pensionskassens vedtægt.

Årsregnskabet og koncernregnskabet giver et retvisende billede af pensionskassen og koncernens aktiver og passiver, finansielle stilling samt resultatet.

Ledelsesberetningen indeholder en retvisende redegørelse for udviklingen i pensionskassen og koncernens aktiviteter og økonomiske forhold samt en beskrivelse af de væsentligste risici og usikkerhedsfaktorer, som pensionskassen og koncernen kan påvirkes af.

Årsrapporten indstilles til generalforsamlingens godkendelse.

Frederiksberg, den 8. marts 2016.

Direktion

Torben Visholm
Adm. direktør

Søren Kolbye Sørensen
Direktør

Bestyrelse

Peter Falkenham
Formand

Torben Arnbjerg-Nielsen
Næstformand

Jens Otto Veile

Peter Løchte Jørgensen

Thomas Damkjær Petersen

Den uafhængige revisors erklæringer

Til medlemmerne af Danske civil- og akademiingeniørers Pensionskasse

Påtegning på koncernregnskabet og årsregnskabet

Vi har revideret koncernregnskabet og årsregnskabet for Danske civil- og akademiingeniørers Pensionskasse for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2015, der omfatter resultatopgørelse, totalindkomstopgørelse, balance, egenkapitalopgørelse og noter, herunder anvendt regnskabspraksis for såvel koncernen som pensionskassen. Koncernregnskabet og årsregnskabet udarbejdes efter Lov om finansiell virksomhed.

Ledelsens ansvar for koncernregnskabet og årsregnskabet

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et koncernregnskab og et årsregnskab, der giver et retvisende billede i overensstemmelse med Lov om finansiell virksomhed. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser nødvendig for at udarbejde et koncernregnskab og et årsregnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Revisors ansvar

Vores ansvar er at udtrykke en konklusion om koncernregnskabet og årsregnskabet på grundlag af vores revision. Vi har udført revisionen i overensstemmelse med internationale standarder om revision og yderligere krav ifølge dansk revisorlovgivning. Dette kræver, at vi overholder etiske krav samt planlægger og udfører revisionen for at opnå høj grad af sikkerhed for, om koncernregnskabet og årsregnskabet er uden væsentlig fejlinformation.

En revision omfatter udførelse af revisionshandlinger for at opnå revisionsbevis for beløb og oplysninger i koncernregnskabet og i årsregnskabet. De valgte revisionshandlinger afhænger af revisors vurdering, herunder vurderingen af risici for væsentlig fejlinformation i koncernregnskabet og i årsregnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl. Ved risikovurderingen overvejer revisor intern kontrol, der er relevant for virksomhedens udarbejdelse af et

koncernregnskab og et årsregnskab, der giver et retvisende billede. Formålet hermed er at udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke at udtrykke en konklusion om effektiviteten af virksomhedens interne kontrol. En revision omfatter endvidere vurdering af, om ledelsens valg af regnskabspraksis er passende, om ledelsens regnskabsmæssige skøn er rimelige samt den samlede præsentation af koncernregnskabet og årsregnskabet.

Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er vores opfattelse, at koncernregnskabet og årsregnskabet giver et retvisende billede af koncernens og pensionskassens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2015 samt af resultatet af koncernens og pensionskassens aktiviteter for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2015 i overensstemmelse med Lov om finansiell virksomhed.

Udtalelse om ledelsesberetningen

Vi har i henhold til Lov om finansiell virksomhed gennemlæst ledelsesberetningen. Vi har ikke foretaget yderligere handlinger i tillæg til den udførte revision af koncernregnskabet og årsregnskabet. Det er på denne baggrund vores opfattelse, at oplysningerne i ledelsesberetningen er i overensstemmelse med koncernregnskabet og årsregnskabet.

Frederiksberg, den 8. marts 2016.

ERNST & YOUNG
Godkendt Revisionspartnerselskab
CVR-nr. 30 70 02 28

Per Gunslev
statsaut. revisor

Ole Karstensen
statsaut. revisor

RESULTATOPGØRELSE OG TOTALINDKOMSTOPGØRELSE

RESULTATOPGØRELSE OG TOTALINDKOMSTOPGØRELSE FOR PERIODEN 1. JANUAR - 31. DECEMBER

(1.000 kr.)	Note	Koncern		Pensionskassen	
		2015	2014	2015	2014
Medlemsbidrag for egen regning	3	861.501	811.451	861.501	811.451
Indtægter fra tilknyttede virksomheder		-	-	86.671	23.187
Indtægter fra associerede virksomheder		939.662	645.619	939.662	645.619
Indtægter af investeringsejendomme		47.447	44.692	32.507	30.370
Renteindtægter og udbytter m.v.	4	654.781	724.181	655.728	725.624
Kursreguleringer	5	136.939	1.226.512	63.616	1.215.583
Renteudgifter		-67	-61	-25	-60
Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed	6	-32.014	-29.132	-31.411	-28.512
Investeringsafkast i alt		1.746.748	2.611.811	1.746.748	2.611.811
Pensionsafkastskat	7	-226.791	-375.083	-226.791	-375.083
Investeringsafkast efter pensionsafkastskat		1.519.957	2.236.728	1.519.957	2.236.728
Udbetalte ydelser	8	-1.322.858	-1.357.772	-1.322.858	-1.357.772
Modtaget genforsikringsdækning		586	639	586	639
Ændring i erstatningshensættelser		1.820	-1.718	1.820	-1.718
Pensionsydelser for egen regning i alt		-1.320.452	-1.358.851	-1.320.452	-1.358.851
Ændring i bruttopensionshensættelser		225.120	-1.194.888	225.120	-1.194.888
Ændring i genforsikringsandel		-482	-286	-482	-286
Ændring i pensionshensættelser for egen regning i alt		224.638	-1.195.174	224.638	-1.195.174
Årets tilskrevne bonus		-294.668	-133.444	-294.668	-133.444
Ændring i kollektivt bonuspotentiale		-507.689	27.913	-507.689	27.913
Bonus i alt		-802.357	-105.531	-802.357	-105.531
Ændring i hensættelser for unit link-kontrakter	9	-64.513	-152.627	-64.513	-152.627
Pensionsmæssige driftsomkostninger for egen regning	6	-20.348	-17.763	-20.348	-17.763
Overført investeringsafkast	10	-290.549	-446.473	-290.549	-446.473
PENSIONSTEKNISK RESULTAT		107.877	-228.240	107.877	-228.240
Egenkapitalens investeringsafkast	10	343.033	527.123	343.033	527.123
RESULTAT FØR SKAT		450.910	298.883	450.910	298.883
Pensionsafkastskat for egenkapitalen	10	-52.484	-80.650	-52.484	-80.650
ÅRETS RESULTAT		398.426	218.233	398.426	218.233
Anden totalindkomst		0	0	0	0
ÅRETS TOTALINDKOMST		398.426	218.233	398.426	218.233

BALANCE

AKTIVER

(1.000 kr.)	Note	Koncern		Pensionskassen	
		2015	2014	2015	2014
Immaterielle aktiver	11	2.269	3.216	2.269	3.216
Driftsmidler	12	147	517	147	517
Materielle aktiver, i alt		147	517	147	517
Investeringsjendomme	13	1.861.938	1.703.148	1.264.713	1.166.140
Kapitalandele i tilknyttede virksomheder	14	-	-	582.715	516.459
Kapitalandele i associerede virksomheder	15	5.959.916	4.054.551	5.959.916	4.054.551
Investeringer i tilknyttede og associerede virksomheder i alt		5.959.916	4.054.551	6.542.631	4.571.010
Kapitalandele	16	2.558.052	18.306	2.550.718	3.992
Investeringsforeningsandele	17	15.540.185	16.999.703	15.540.185	16.999.703
Obligationer	18	8.859.677	11.954.175	8.859.677	11.954.175
Indlån i kreditinstitutter		128.841	138.829	119.879	130.818
Afledte finansielle instrumenter	19	8.333	0	8.333	0
Andre finansielle investeringsaktiver i alt		27.095.088	29.111.013	27.078.792	29.088.688
Investeringsaktiver, i alt		34.916.942	34.868.712	34.886.136	34.825.838
Investeringsaktiver tilknyttet unit link-kontrakter	20	1.362.509	1.075.488	1.362.509	1.075.488
Genforsikringsandele af pensionshensættelser		3.135	3.617	3.135	3.617
Tilgodehavender hos medlemmer		14.543	21.307	14.543	21.307
Reguleringskonto gruppeforsikring	21	20.317	16.492	20.317	16.492
Tilgodehavender hos tilknyttede virksomheder	22	-	-	23.481	34.251
Tilgodehavender i alt		34.860	37.799	58.341	72.050
Likvide beholdninger		6	7	6	7
Øvrige aktiver		56.067	56.310	48.855	50.554
Andre aktiver i alt		56.073	56.317	48.861	50.561
Tilgodehavende renter		109.300	181.076	109.300	181.076
Andre periodeafgrænsningsposter		64.223	65.255	64.223	65.255
Periodeafgrænsningsposter i alt		173.523	246.331	173.523	246.331
AKTIVER, I ALT		36.549.458	36.291.997	36.534.921	36.277.618

BALANCE

PASSIVER

(1.000 kr.)	Note	Koncern		Pensionskassen	
		2015	2014	2015	2014
Vedtægtsmæssige henlæggelser		6.717.670	6.499.812	6.717.670	6.499.813
Den sociale fond	23	8.083	8.083	8.083	8.083
Reserver i alt		6.725.753	6.507.895	6.725.753	6.507.896
Overført resultat		398.426	218.233	398.426	218.233
Egenkapital, i alt	24	7.124.179	6.726.128	7.124.179	6.726.129
Garanterede ydelser		11.795.457	15.755.455	11.795.457	15.755.455
Bonuspotentiale på fremtidige medlemsbidrag		6.298.484	5.105.664	6.298.484	5.105.664
Bonuspotentiale på hvilende pensioner		4.512.168	1.675.067	4.512.168	1.675.067
Pensionsafdelingen, i alt	25	22.606.109	22.536.186	22.606.109	22.536.186
Opsparingsafdelingen		173	384	173	384
Pensionshensættelser, i alt		22.606.282	22.536.570	22.606.282	22.536.570
Erstatningshensættelser	26	145	1.966	145	1.966
Kollektivt bonuspotentiale	27	4.628.941	4.121.252	4.628.941	4.121.252
Hensættelser til unit link kontrakter	28	1.362.509	1.075.488	1.362.509	1.075.488
Pensionsmæssige hensættelser, i alt		28.597.877	27.735.276	28.597.877	27.735.276
Investeringsejendomme, gæld	29	51.450	68.673	51.450	68.673
Investeringsejendomme, prioritetsgæld	30	380	380	380	380
Pensionsafkastskat		236.539	374.985	236.539	374.985
Reserveret til skader gruppeforsikring	21	250	1.155	250	1.155
Afledte finansielle instrumenter	19	325.770	588.334	325.770	588.333
Anden gæld	31	213.013	797.066	198.476	782.688
Gæld, i alt		827.402	1.830.593	812.865	1.816.213
PASSIVER, I ALT		36.549.458	36.291.997	36.534.921	36.277.618

Øvrige notehenvvisninger

- 1 Femårsoversigt
- 2 Nøgletal
- 32 Fordeling af resultat
- 33 Eventualaktiver
- 34 Sikkerhedsstillelser og eventualforpligtelser
- 35 Kapitalkrav og basiskapital
- 36 Nærtstående parter
- 37 Kapitalandele specificeret på brancher og regioner pr. 31. december 2015
- 38 Følsomhed overfor risici
- 39 Specifikation af aktiver og deres afkast
- 40 Anvendt regnskabspraksis

EGENKAPITALOPGØRELSE

EGENKAPITALOPGØRELSE

(1.000 kr.)	Note	Koncern		DIP	
		2015	2014	2015	2014
Egenkapital					
Bogført værdi 1. januar		6.726.129	6.520.256	6.726.129	6.520.256
Ændring i den sociale fond		0	46	0	46
Årets resultat		398.426	218.233	398.426	218.233
Egenkapitaludlodning		-376	-12.406	-376	-12.406
Bogført værdi 31. december		7.124.179	6.726.129	7.124.179	6.726.129
Vedtægtsmæssige henlæggelser					
Bogført værdi 1. januar		6.718.046	6.512.219	6.718.046	6.512.219
Overført resultat		398.426	218.233	398.426	218.233
Egenkapitaludlodning		-376	-12.406	-376	-12.406
Bogført værdi 31. december		7.116.096	6.718.046	7.116.096	6.718.046
Den sociale fond					
Bogført værdi 1. januar		8.083	8.037	8.083	8.037
Ændring		0	46	0	46
Bogført værdi 31. december		8.083	8.083	8.083	8.083
Egenkapital					
Bogført værdi 1. januar		6.726.129	6.520.256	6.726.129	6.520.256
Ændring i den sociale fond		0	46	0	46
		6.726.129	6.520.302	6.726.129	6.520.302
Egenkapitaludlodning		-376	-12.406	-376	-12.406
Årets resultat		398.426	218.233	398.426	218.233
Anden totalindkomst		0	0	0	0
Årets totalindkomst		398.426	218.233	398.426	218.233
Bogført værdi 31. december		7.124.179	6.726.129	7.124.179	6.726.129

NOTER

KONCERN (mio.kr.)	2015	2014	2013	2012	2011
1. Femårsoversigt					
Medlemsbidrag	862	811	791	769	699
Investeringsafkast	1.520	2.237	2.058	2.780	29
Pensionsydelse	-1.320	-1.359	-1.270	-1.195	-1.158
Pensionsmæssige driftsomkostninger	-20	-18	-17	-21	-21
Pensionsteknisk resultat	108	-228	172	154	-548
Årets resultat	398	218	566	666	-542
Årets totalindkomst	398	218	566	668	-554
Pensionsmæssige hensættelser	28.598	27.735	26.095	24.917	23.084
Egenkapital	7.124	6.726	6.520	5.968	5.300
Aktiver	36.549	36.292	33.594	32.337	29.452
Koncernens og DIP's nøgletal er identiske bortset fra:					
Aktiver DIP	36.535	36.278	33.580	32.319	29.431
Kapitalkrav	739	859	738	747	722

NOTER

PENSIONSKASSEN	2015	2014	2013	2012	2011
2. Nøgletal					
Afkastnøgletal					
Afkast før pensionsafkastskat (N1)	5,1	8,1	7,8	11,4	0,1
Omkostningsnøgletal					
Omkostningsprocent af medlemsbidrag (N3)	2,4	2,2	2,2	2,7	2,9
Omkostningsprocent af hensættelser (N4)	0,09	0,08	0,08	0,1	0,1
Omkostninger pr. medlem, kr. (N5)	822	747	764	963	992
Omkostningsresultat (N6)	-0,2	0,04	0	0	0
Risikonøgletal					
Risikoresultat (N7)	-0,3	-0,2	0,2	0,4	-0,1
Konsolideringsnøgletal					
Bonusgrad (N8)	21,8	20,0	20,3	17,9	12,2
Medlemskapitalgrad (N9)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Egenkapitalgrad (N10)	33,5	32,6	32,1	29,9	27,0
Overdækningsgrad (N11)	30,1	28,4	28,4	26,1	23,3
Solvensdækning (N12)	964	783	884	799	734
Forrentningsnøgletal					
Egenkapitalforrentning før skat (N13)	6,5	4,5	10,2	13,5	-9,7
Egenkapitalforrentning efter skat (N14)	5,8	3,3	9,1	11,8	-9,7
Forrentning af de pensionsmæssige hensættelser før skat (N15)	4,6	4,2	4,2	5,4	3,1

Nøgletallene for koncernen og DIP er identiske.

Nøgletal 16 - 19 er udeladt, da de ikke er relevante.

NOTER

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2015	2014	2015	2014
3. Medlemsbidrag for egen regning				
Ordinære bidrag	882.090	842.733	882.090	842.733
Indskud	304.563	247.867	304.563	247.867
	1.186.653	1.090.600	1.186.653	1.090.600
Overført til unit link-kontrakter	-255.486	-213.110	-255.486	-213.110
	931.167	877.490	931.167	877.490
Arbejdsmarkedsbidrag	-69.666	-66.039	-69.666	-66.039
I alt	861.501	811.451	861.501	811.451
Bidrag fra ordninger oprettet som led i et ansættelsesforhold	716.950	648.065	716.950	648.065
Bidrag fra individuelt oprettede ordninger	214.217	229.425	214.217	229.425
I alt	931.167	877.490	931.167	877.490
Bidrag fordelt efter medlemmernes bopæl:				
Danmark	915.021	863.118	915.021	863.118
Andre EU-lande	12.189	9.509	12.189	9.509
Øvrige lande	3.957	4.863	3.957	4.863
I alt	931.167	877.490	931.167	877.490
Opgørelse af antal forsikrede:				
Antal medlemmer, tegnet som led i ansættelsesforhold	20.708	19.771	20.708	19.771
Antal medlemmer, individuelt tegnede ordninger	3.313	3.173	3.313	3.173
4. Renteindtægter og udbytter m.v.				
Renter af værdipapirer, udlån og indlån	287.558	507.580	288.505	509.023
Indeksregulering indeksobligationer	3.908	3.776	3.908	3.776
Udbytte af andre kapitalandele end tilknyttede og associerede virksomheder	363.315	212.825	363.315	212.825
I alt	654.781	724.181	655.728	725.624
5. Kursreguleringer				
Investeringsejendomme	178.664	150.218	112.026	142.216
Kapitalandele	128.643	3.004	121.958	75
Investeringsforeningsandele	1.096.395	1.826.032	1.096.395	1.826.032
Børsnoterede danske obligationer	-176.720	355.331	-176.720	355.331
Udenlandske obligationer	-41.759	85.190	-41.759	85.190
Futures	112.009	-176.913	112.009	-176.913
Swaps	-12.372	-164.613	-12.372	-164.613
Valutakursregulering valutaterminsforretninger	-1.150.282	-847.163	-1.150.282	-847.163
Valutakursregulering likvide beholdninger	2.361	-4.574	2.361	-4.572
I alt	136.939	1.226.512	63.616	1.215.583
6. Administrationsomkostninger				
Personaleudgifter	25.149	24.091	25.149	24.091
Forvaltnings, handels- og depotomkostninger	3.905	4.121	3.905	4.121
Øvrige omkostninger	23.308	18.683	22.705	18.063
I alt	52.362	46.895	51.759	46.275
Administrationsomkostninger er fordelt på følgende måde:				
Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed	32.014	29.132	31.411	28.512
Pensionsmæssige driftsomkostninger	20.348	17.763	20.348	17.763
I alt	52.362	46.895	51.759	46.275

NOTER

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2015	2014	2015	2014
6. Administrationsomkostninger fortsat:				
Personaleudgifter specificeres således:				
Løn og vederlag	20.567	19.522	20.567	19.522
Pensionsbidrag	1.946	2.073	1.946	2.073
Andre udgifter til social sikring	170	143	170	143
Lønsumsafgift	2.466	2.353	2.466	2.353
I alt	25.149	24.091	25.149	24.091
Gennemsnitligt antal beskæftigede	22	24	22	24
DIP har herudover beskæftiget et antal varmemestre via ejendomsadministrator.				
Vederlag til direktion (Søren Kolbye Sørensen):				
Løn og vederlag	1.226	2.009	1.226	2.009
Pensionsbidrag	183	235	183	235
I alt	1.409	2.244	1.409	2.244
Vederlag til direktion (Torben Visholm):				
Løn og vederlag	1.032	0	1.032	0
Pensionsbidrag	64	0	64	0
I alt	1.096	0	1.096	0
Der er ikke aftalt bonusaflønnning eller anden variabel aflønning for direktionen og en aftrædelsesordning svarer til maksimalt 1 års aflønning.				
DIP har defineret 13 risikotagere mod 12 i 2014, hvis aktiviteter har væsentlig indflydelse på DIP's risikoprofil. DIP har ikke udbetalt variable lønde.				
Vederlag til risikotagere:				
Løn og vederlag	8.237	6.999	8.237	6.999
I alt	8.237	6.999	8.237	6.999
Vederlag til bestyrelse:				
Peter Falkenham	300	217	300	217
Torben Arnbjerg-Nielsen	150	121	150	121
Sara Grex	29	92	29	92
Jens Otto Veile *	150	137	150	137
Peter Løchte Jørgensen	100	58	100	58
Thomas Damkjær Petersen	71	84	71	84
I alt	800	709	800	709
Bestyrelsens medlemmer er alle medlem af revisionsudvalget				
* Formand for revisionsudvalget modtager et årligt honorar på 50 t.kr. mens honorar til øvrige medlemmer af revisionsudvalget udgør kr. 0				
Der er ingen variabel aflønning.				
Honorar til generalforsamlingsvalgt revisor Ernst & Young				
Godkendt Revisionspartnerselskab				
Lovpligtig revision af årsregnskabet:	562	562	475	475
Erklæringsopgaver med sikkerhed:	163	163	163	163
Skatterådgivning	7	509	7	509
Andre ydelser:	80	127	80	114
I alt	812	1.361	725	1.261
7. Pensionsafkastskat				
Pensionsafkastskat tidligere år	10.006	-98	10.006	-98
Pensionsafkastskat - individuel	-177.539	-154.565	-177.539	-154.565
Pensionsafkastskat - institut	-59.258	-220.420	-59.258	-220.420
I alt	-226.791	-375.083	-226.791	-375.083
Pensionsafkastskattesats	15,3	15,3	15,3	15,3

NOTER

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2015	2014	2015	2014
8. Udbetalte ydelser				
Ordinære pensioner	1.220.177	1.183.205	1.220.177	1.183.205
Ordinære invalidepensioner	21.863	19.549	21.863	19.549
Ordinære alderssummer	33.134	61.214	33.134	61.214
Konverteret aldersforsikring	6.608	84.617	6.608	84.617
Udtrædelsesgodtgørelser	58.603	31.448	58.603	31.448
Overført til unit link-kontrakter	-32.977	-37.223	-32.977	-37.223
Pensionsydelse	1.307.408	1.342.810	1.307.408	1.342.810
Gruppelivspræmie	12.532	11.827	12.532	11.827
Gruppeulykkespræmie	2.918	3.135	2.918	3.135
I alt	1.322.858	1.357.772	1.322.858	1.357.772

9. Ændring i hensættelser for unit link-kontrakter

Rentetilskrivning	-77.507	-68.158	-77.507	-68.158
Pensionsafkastskat	12.844	10.929	12.844	10.929
Overført fra gennemsnitsrente	-573	-96.074	-573	-96.074
Administrationsomkostninger	723	676	723	676
I alt	-64.513	-152.627	-64.513	-152.627

10. Overført investeringsafkast og egenkapitalens investeringsafkast

Under posten "Overført investeringsafkast" fradrages den andel af investeringsafkastet efter pensionsafkastskat, der vedrører egenkapitalen.

Under posten "Egenkapitalens investeringsafkast" tillægges den andel af investeringsafkastet før pensionsafkast-skat, der vedrører egenkapitalen.

Under posten "Pensionsafkastskat for egenkapitalen" anføres egenkapitalens andel af pensionsafkastskatten.

NOTER

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2015	2014	2015	2014
11. Immaterielle aktiver				
Anskaffelsessum 1. januar	25.087	21.773	25.087	21.773
Tilgang	3.237	3.314	3.237	3.314
Anskaffelsessum 31. december	28.324	25.087	28.324	25.087
Afskrivninger 1. januar	21.871	18.702	21.871	18.702
Årets afskrivninger	4.184	3.169	4.184	3.169
Afskrivninger 31. december	26.055	21.871	26.055	21.871
Bogført værdi 31. december	2.269	3.216	2.269	3.216
12. Driftsmidler				
Anskaffelsessum 1. januar	3.238	2.797	3.238	2.797
Tilgang	0	441	0	441
Anskaffelsessum 31. december	3.238	3.238	3.238	3.238
Afskrivninger 1. januar	2.721	2.202	2.721	2.202
Årets afskrivninger	370	519	370	519
Afskrivninger 31. december	3.091	2.721	3.091	2.721
Bogført værdi 31. december	147	517	147	517
13. Investeringsejendomme				
Anskaffelsessum 1. januar	724.274	716.489	403.766	396.468
Tilgang (inkl. om- og tilbygninger)	7.423	8.693	6.871	8.206
Afgang til kostpris	-3.906	-908	-3.906	-908
Anskaffelsessum 31. december	727.791	724.274	406.731	403.766
Opskrivninger 1. januar	1.030.384	882.345	798.387	658.350
Årets opskrivninger (inkl. tilbageførslser)	178.664	152.188	112.026	144.186
Opskrivninger vedr. årets afgang	-3.025	-4.149	-3.025	-4.149
Opskrivninger 31. december	1.206.023	1.030.384	907.388	798.387
Investeringsejendomme før unit link-kontrakter	1.933.814	1.754.658	1.314.119	1.202.153
Unit link-kontrakter	-71.876	-51.510	-49.406	-36.013
Investeringsejendomme i alt 31. december	1.861.938	1.703.148	1.264.713	1.166.140

Vægtet gennemsnit af de afkastprocenter der er lagt til grund ved fastsættelsen af dagsværdi:

Boligejendomme	3,0	3,1	2,8	2,9
Erhvervsnejendomme	4,5	4,9	4,5	4,9

Der er indhentet eksterne mæglervurderinger til understøttelse af forrentningskravene.

NOTER

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen		
	2015	2014	2015	2014	
14. Kapitalandele i tilknyttede virksomheder					
Bogført værdi 1. januar			532.408	512.524	
Nettoinvesteringer			-13.600	-3.303	
Årets regulering til indre værdi			86.671	23.187	
Kapitalandele i tilknyttede virksomheder før unit link-kontrakter			605.479	532.408	
Unit link-kontrakter			-22.764	-15.949	
Kapitalandele i tilknyttede virksomheder i alt 31. december			582.715	516.459	
Kapitalandele i tilknyttede virksomheder omfatter:					
	Hjemsted	Andel af kapitalen	Resultat iflg. seneste årsrapport	Egenkapital iflg. seneste årsrapport	
Ejendomsselskabet DIP A/S	Ejendomsinvestering	København	100,00%	80.331	597.650
Pension Private Equity I K/S	Investering i udenlandske aktier	København	99,85%	6.340	7.891
15. Kapitalandele i associerede virksomheder					
Kapitalandele i associerede virksomheder	6.192.741	4.179.763	6.192.741	4.179.763	
Bogført værdi 31. december før unit link-kontrakter	6.192.741	4.179.763	6.192.741	4.179.763	
Unit link-kontrakter	-232.825	-125.212	-232.825	-125.212	
Bogført værdi 31. december i alt	5.959.916	4.054.551	5.959.916	4.054.551	
Kapitalandele i associerede virksomheder omfatter:					
	Hjemsted	DIP's andel af kapitalen	Resultat iflg. seneste årsregnskab	Egenkapital iflg. seneste årsregnskab	
IFI Holding A/S, København (Holdingselskab for Irish Forestry Investments Ltd.)	København	33,33%	21.419	116.777	
Pension Private Equity ApS	København	50,00%	42	343	
Pension Private Equity II K/S	København	40,00%	12.277	61.951	
Altius Private Equity Fund LP *	England	24,97%	189.974	515.310	
Altius Private Equity Fund II LP*	England	24,91%	22.989	238.832	
EMD Invest Danske Aktier I *	København	30,75%	504.450	1.625.026	
EMD Invest Danske Aktier II */**	København	60,54%	584.960	2.283.881	
EMD Invest Eur Aktier */**	København	71,09%	311.006	2.062.368	
Schroeder US Small Cap *	København	56,12%	237.727	2.498.525	
EMD Inv. Gl.Akt.II (Blackrock) *	København	37,42%	-5.588	1.910.535	
EMD Inv.Globale Akt.III (GSAM) *	København	37,42%	-7.808	1.269.608	
P + I/S **	København	50,00%	0	500	
* Ifølge seneste rapportering					
** Fælles ledet virksomhed, hvor DIP ikke har bestemmende indflydelse					
16. Kapitalandele					
Bogført værdi 31. december før unit link-kontrakter	2.657.990	18.881	2.650.362	4.115	
Unit link-kontrakter	-99.938	-575	-99.644	-123	
Bogført værdi 31. december i alt	2.558.052	18.306	2.550.718	3.992	
17. Investeringsforeningsandele					
Bogført værdi 31. december før unit link-kontrakter	16.147.266	17.524.686	16.147.266	17.524.686	
Unit link-kontrakter	-607.081	-524.983	-607.081	-524.983	
Bogført værdi 31. december i alt	15.540.185	16.999.703	15.540.185	16.999.703	

NOTER

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2015	2014	2015	2014
18. Obligationer				
Bogført værdi 31. december før unit link-kontrakter	9.205.782	12.323.343	9.205.782	12.323.343
Unit link-kontrakter	-346.105	-369.168	-346.105	-369.168
Bogført værdi 31. december i alt	8.859.677	11.954.175	8.859.677	11.954.175
19. Afledte finansielle instrumenter				
DIP benytter valutaterminsforretninger til delvis afdækning af valutarisiko på udenlandske aktier, obligationer og derivater. Afdækning foretages i USD, EUR GBP, JPY og CHF. Løbetiden er under 3 måneder.				
DIP benytter aktiefutures til at justere den overordnede aktieeksponering og/eller til at flytte eksponering mellem regioner. Rentefutures bruges hovedsageligt til at styre varigheden i obligationsporteføljen.				
DIP benytter swaps til at påtage sig særlige risici, f.eks. spændrisici. De er med til at understøtte DIP's investerings-principper og har til formål at bidrage med afkast, der diversificerer DIP's balance yderligere.				
Valutaterminsforretninger	-147.332	-412.729	-147.332	-412.729
Futures	-26.901	-35.638	-26.901	-35.638
Swaps	-143.204	-139.967	-143.204	-139.967
Bogført værdi 31. december før unit link-kontrakter	-317.437	-588.334	-317.437	-588.334
Unit link-kontrakter	0	0	0	0
Bogført værdi 31. december i alt	-317.437	-588.334	-317.437	-588.334
Indregnet i balancen:				
Afledte finansielle instrumenter	8.333	0	8.333	0
Anden gæld	-325.770	-588.334	-325.770	-588.334
I alt	-317.437	-588.334	-317.437	-588.334
Markedsværdi for obligationer afgivet som sikkerhedsstillelse fra modparter	-301.208	-463.330	-301.208	-463.330
20. Investeringsaktiver tilknyttet unit link-kontrakter				
Investeringsejendomme	71.876	51.510	49.406	36.013
Kapitalandele i tilknyttede virksomheder	-	-	22.764	15.949
Kapitalandele i associerede virksomheder	232.825	125.212	232.825	125.212
Kapitalandele	99.938	575	99.644	123
Investeringsforeningsandele	607.081	524.983	607.081	524.983
Obligationer	346.105	369.168	346.105	369.168
Indlån i kreditinstitutter	4.684	4.040	4.684	4.040
Bogført værdi 31. december	1.362.509	1.075.488	1.362.509	1.075.488
21. Gruppeforsikring, Gæld reguleringskonto og reserveret til skader.				
Gæld gruppeforsikring hos Forenede Gruppeliv før bonus	20.067	15.337	20.067	15.337
Reserveret til skader som først påvirker saldoen i 2016/2015	250	1.155	250	1.155
Reguleringskonto gruppeforsikring	20.317	16.492	20.317	16.492

NOTER

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2015	2014	2015	2014
22. Tilgodehavende hos tilknyttede virksomheder				
Tilgodehavendet vedrører det 100% ejede ejendomsselskab DIP A/S.	-	-	23.481	34.251
23. Den sociale fond				
Bogført værdi 1. januar	8.083	8.037	8.083	8.037
Ændring	0	46	0	46
Bogført værdi 31. december	8.083	8.083	8.083	8.083
24. Egenkapital i alt				
Saldo 1. januar	6.726.129	6.520.256	6.726.129	6.520.256
Ændring i den sociale fond, jf. note 23	0	46	0	46
	6.726.129	6.520.302	6.726.129	6.520.302
Egenkapitaludlodning	-376	157	-376	157
Overført til kollektivt bonuspotentiale	0	-12.563	0	-12.563
Årets totalindkomst	398.426	218.233	398.426	218.233
Saldo 31. december	7.124.179	6.726.129	7.124.179	6.726.129
Egenkapitalen består af:				
Kapitalkrav	739.391	859.049	739.391	859.049
Vedtægsmæssige henlæggelser inkl. årets resultat	6.376.705	5.858.997	6.376.705	5.858.997
Den sociale fond	8.083	8.083	8.083	8.083
	7.124.179	6.726.129	7.124.179	6.726.129
Skyggekonto				
Skyldigt beløb til fremtidig ekstra forrentning af egenkapital (skyggekonto) udgør maksimalt:				
Saldo 1. januar	532.671	308.098	532.671	308.098
Forrentning af skyggekonto	22.690	19.795	22.690	19.795
Overført til/fra medlemmerne	-107.773	228.593	-107.773	228.593
Ikke tilskrevet skyggekontoen	0	-23.815	0	-23.815
Saldo 31. december	447.588	532.671	447.588	532.671
Skyggekonti pr. 31. december fordelt på kontributionsgrupper:				
Rentegruppe 10	446	6.359	446	6.359
Rentegruppe 11	42.543	49.433	42.543	49.433
Rentegruppe 12	369.682	476.879	369.682	476.879
Risikogrube 1	26.502	0	26.502	0
Risikogrube 2	8.415	0	8.415	0
Saldo 31. december	447.588	532.671	447.588	532.671

I henhold til § 111 i Bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringsselskaber og tværgående pensionskasser skal pensionskassen opgøre det forventede beløb fra skyggekontoen, som kan tilbageføres til basiskapitalen. Skyggekontoen kan tilbageføres til basiskapitalen, hvis der opnås positive realiserede resultater i de kontributionsgrupper, som har opbygget skyggekontoen. Hvis der opnås tilstrækkelige positive realiserede resultater kan hele skyggekontoen tilbageføres til basiskapitalen.

Bestyrelsen har til hver en tid mulighed for at tilpasse investeringsstrategien eller indføre en risikoforrentning for de kontributionsgrupper, som i dag har opbygget skyggekontoen.

Ved overgang til Solvency II er der indført en ny kontributionsbekendtgørelse, som medfører at skyggekonti opbygget før 1. januar 2016 skal afskrives over en 5-årig periode med minimum en femtedel årligt. I 2016 skal skyggekontoen fra ultimo 2015 dermed enten være nedskrevet til 358 mio. kr. som følge af et positivt realiseret resultat i de berørte grupper, eller gennem afståelse fra basiskapitalen.

NOTER

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2015	2014	2015	2014
25. Pensionsafdelingen i alt				
Pensionshensættelser 1. januar	22.536.186	21.208.231	22.536.186	21.208.231
Akkumuleret værdiregulering 1. januar	-1.926.595	-878.301	-1.926.595	-878.301
Retrospektive hensættelser 1. januar	20.609.591	20.329.930	20.609.591	20.329.930
Bruttopræmier	861.501	811.451	861.501	811.451
Rentetilskrivning	995.779	886.319	995.779	886.319
Pensionsydelse	-1.307.408	-1.342.809	-1.307.408	-1.342.809
Omkostningstillæg efter tilskrivning af omkostningsbonus	28.450	-24.649	28.450	-24.649
Risikogevinst efter tilskrivning af risikobonus	54.400	45.580	54.400	45.580
Udlodning fra egenkapital	376	-157	376	-157
Overført til Unit Link	-573	-96.074	-573	-96.074
Retrospektive hensættelser 31. december	21.242.116	20.609.591	21.242.116	20.609.591
Akkumuleret værdiregulering 31. december	1.363.993	1.926.595	1.363.993	1.926.595
Pensionshensættelser 31. december	22.606.109	22.536.186	22.606.109	22.536.186
Pensionshensættelser fordeler sig således:				
Garanterede ydelser	11.795.457	15.755.455	11.795.457	15.755.455
Bonuspotentiale på fremtidige bidrag	6.298.484	5.105.664	6.298.484	5.105.664
Bonuspotentiale på hvilende pensioner	4.512.168	1.675.067	4.512.168	1.675.067
I alt	22.606.109	22.536.186	22.606.109	22.536.186
Livsforsikringshensættelsen for medlemmernes pensionsordninger (kontrakt for hvert medlem) er ikke sat mindre end den fulde genkøbsværdi for kontrakten.				
Bonuspotentiale er forøget med følgende:				
Bonuspotentiale på fremtidige bidrag	1.192.820	114.087	1.192.820	114.087
Bonuspotentiale på hvilende pensioner	2.837.101	-1.711.615	2.837.101	-1.711.615
I alt	4.029.921	-1.597.528	4.029.921	-1.597.528

NOTER

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2015	2014	2015	2014

25. Pensionsafdelingen i alt fortsat

Fordeling af pensionshensættelser efter rentegrupper	Garanterede	Bonuspotenti-	Bonuspoten-	Samlet
	ydelser	ale på fremtidigede bidrag	tiale på hvilende pensioner	
2014				
Rentegruppe RG1G1	93.279	0	0	93.279
Rentegruppe RG1G2	943.956	0	0	943.956
Rentegruppe RG1G3	3.929.343	6	2.910	3.932.259
Rentegruppe RG1G4	6.062.019	7.721	77.633	6.147.373
Rentegruppe RG1G5	3.682.934	313.896	371.069	4.367.899
Rentegruppe RG1G6	1.665.879	1.191.394	672.565	3.529.838
Rentegruppe RG1G7	-973.621	1.935.203	429.819	1.391.401
Rentegruppe RG1G8	-1.430.280	1.629.791	117.481	316.992
Rentegruppe 1	83.968	13.238	3.590	100.796
Rentegruppe 2	63.183	764	0	63.947
Rentegruppe 3	153.883	2.086	0	155.969
Rentegruppe 4	1.480.912	11.565	0	1.492.477
	15.755.455	5.105.664	1.675.067	22.536.186

Fordeling af pensionshensættelser efter rentegrupper	Garanterede	Bonuspotenti-	Bonuspoten-	Samlet
	ydelser	ale på fremtidigede bidrag	tiale på hvilende pensioner	
2015				
Rentegruppe RG1G1	72.685	0	102	72.787
Rentegruppe RG1G2	776.364	0	196	776.560
Rentegruppe RG1G3	3.290.652	7	32.905	3.323.564
Rentegruppe RG1G4	5.250.107	8.303	675.380	5.933.790
Rentegruppe RG1G5	3.091.348	450.572	1.216.499	4.758.419
Rentegruppe RG1G6	845.984	1.569.525	1.536.504	3.952.013
Rentegruppe RG1G7	-1.456.828	2.265.924	822.958	1.632.054
Rentegruppe RG1G8	-1.776.261	1.987.893	221.785	433.417
Rentegruppe 1	87.572	13.026	5.840	106.438
Rentegruppe 2	63.127	1.917	0	65.044
Rentegruppe 3	156.660	1.317	0	157.977
Rentegruppe 4	1.394.046	0	0	1.394.046
	11.795.456	6.298.484	4.512.169	22.606.109

26. Erstatningshensættelser

Bruttoerstatningshensættelser 1. januar	1.966	248	1.966	248
Ændring	-1.821	1.718	-1.821	1.718
Bruttoerstatningshensættelser 31. december	145	1.966	145	1.966

NOTER

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2015	2014	2015	2014
27. Kollektivt bonuspotentiale				
Bogført værdi 1. januar	4.121.252	4.136.382	4.121.252	4.136.382
Årets ændring	507.689	-27.913	507.689	-27.913
Overført fra bonuspotentiale på hvilende pensioner	0	220	0	220
Overført fra egenkapital	0	12.563	0	12.563
Bogført værdi 31. december	4.628.941	4.121.252	4.628.941	4.121.252

Kollektivt bonuspotentiale pr. 31. december fordelt på kontributionsgrupper:

Rentegruppe RG1G1	5.391	1.518	5.391	1.518
Rentegruppe RG1G2	29.505	0	29.505	0
Rentegruppe RG1G3	745.558	465.548	745.558	465.548
Rentegruppe RG1G4	1.553.679	1.341.233	1.553.679	1.341.233
Rentegruppe RG1G5	1.054.665	1.027.481	1.054.665	1.027.481
Rentegruppe RG1G6	808.130	805.728	808.130	805.728
Rentegruppe RG1G7	300.276	295.987	300.276	295.987
Rentegruppe RG1G8	48.155	48.144	48.155	48.144
Rentegruppe 1	21.567	14.338	21.567	14.338
Risikogrube 1	0	17.943	0	17.943
Risikogrube 2	0	227	0	227
Risikogrube 3	57.763	53.310	57.763	53.310
Risikogrube MIP	11	0	11	0
Risikogrube MIP (A)	17	0	17	0
Omkostningsgruppe 1	4.224	49.795	4.224	49.795
Bogført værdi 31. december	4.628.941	4.121.252	4.628.941	4.121.252

Kollektiv bonus på øvrige kontributionsgrupper er kr. 0

Bonusgrad:

Rentegruppe RG1G1	0,12	0,02
Rentegruppe RG1G2	0,05	0,00
Rentegruppe RG1G3	0,24	0,14
Rentegruppe RG1G4	0,26	0,23
Rentegruppe RG1G5	0,22	0,24
Rentegruppe RG1G6	0,21	0,23
Rentegruppe RG1G7	0,18	0,21
Rentegruppe RG1G8	0,11	0,16
Rentegruppe 1	0,22	0,16
Rentegruppe 2	0,00	0,00

28. Hensættelser til Unit link kontrakter

Bogført værdi 1. januar	1.075.488	746.974	1.075.488	746.974
Årets ændring	287.021	328.514	287.021	328.514
Bogført værdi 31. december	1.362.509	1.075.488	1.362.509	1.075.488
Pensionshensættelser 1. januar	1.075.488	746.974	1.075.488	746.974
Retrospektive hensættelser 1. januar	1.075.488	746.974	1.075.488	746.974
Bruttopræmier	255.486	213.110	255.486	213.110
Rentetilskrivning	64.663	57.229	64.663	57.229
Pensionsydelse	-32.977	-37.223	-32.977	-37.223
Omkostningstillæg efter tilskrivning af omkostningsbonus	-724	-676	-724	-676
Overført fra gennemsnitsrente	573	96.074	573	96.074
Retrospektive hensættelser 31. december	1.362.509	1.075.488	1.362.509	1.075.488
Bogført værdi 31. december	1.362.509	1.075.488	1.362.509	1.075.488

Forrentning sker med DIP's faktiske afkast efter pensionsafkastskat og er således ikke tegnet med garanti baseret på en minimumsforrentning.

NOTER

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2015	2014	2015	2014
29. Investeringsejendomme, gæld				
Deposita og forudbetalt leje	22.290	22.033	22.290	22.033
Hensættelser til ud- og indvendig vedligeholdelse	26.502	23.484	26.502	23.484
Skyldige omkostninger	2.658	23.156	2.658	23.156
Bogført værdi 31. december	51.450	68.673	51.450	68.673
30. Investeringsejendomme, prioritetsgæld				
Restgæld 31. december	380	380	380	380
Heraf forfalder mere end 5 år efter balancetidspunktet	0	0	0	0
31. Anden gæld				
Køb værdipapirer (repo og uafviklede handler)	161.414	767.272	161.414	767.272
Andet	51.599	29.794	37.062	15.415
	213.013	1.385.400	198.476	1.371.021
32. Fordeling af resultat				
Realiseret resultat	2.034.392	1.282.662	2.034.392	1.282.662
Heraf til egenkapitalen	290.549	446.473	290.549	446.473
Heraf til medlemmerne	1.743.843	836.189	1.743.843	836.189
	2.034.392	1.282.662	2.034.392	1.282.662
Egenkapitalens andel				
Rente	343.033	527.123	343.033	527.123
Pensionsafkastskat	-52.484	-80.650	-52.484	-80.650
	290.549	446.473	290.549	446.473
Medlemmernes andel disponeres således:				
Bonus	898.984	713.579	898.984	713.579
Gruffeforsikringspræmie	15.450	14.962	15.450	14.962
Pensionsafkastskat	213.946	364.154	213.946	364.154
Overført til skyggekonto	107.774	-228.593	107.774	-228.593
Overført til kollektivt bonuspotentiale	507.689	-27.913	507.689	-27.913
	1.743.843	836.189	1.743.843	836.189

Der anvendes principper fastsat i kontributionsbekendtgørelsen.

NOTER

(1.000 kr.)	Pensionskassen	
	2015	2014

33. Eventualaktiver

Pensionskassen har rejst et krav overfor SKAT som følge af EU-Domstolens afgørelse i relation til ATP-sagen. Kravet vedrører momsfrigørelse for forvaltning af pensionskasser. Som følge af manglende praksis på området er det uvist, i hvilket omfang pensionskassen får medhold, og i givet fald hvornår pensionskassen modtager refusion. Det er ikke muligt at indregne noget beløb i relation hertil i årsrapporten.

34. Sikkerhedsstillelser og eventualforpligtelser

Til sikkerhed for de forsikringsmæssige hensættelser er der registreret følgende:

FIL § 162, stk. 1 nr. 1 til nr. 4 c - obligationer m.m.	9.003.343	11.983.377
FIL § 162, stk. 1 nr. 5 - ejendomme	393.260	822.320
FIL § 162, stk. 1 nr. 8 til nr. 10 - kapitalandele m.m.	17.678.310	15.530.329
FIL § 162, stk. 1 nr. 13 - andre værdipapirer	2.337.677	2.163.547
FIL § 162, stk. 1 nr. 14 - genforsikringskontrakter	0	3.617
Samlet bogført værdi	29.412.590	30.503.190
Investeringstilsagn afgivet til Private Equity, ejendomsfonde og andre alternative investeringer	2.962.830	2.591.063
På ejendommene hviler momsreguleringsforpligtelse på	1.490	689
Obligationer lagt til sikkerhed for markedsværdi for finansielle kontrakter	301.208	463.330

SKAT har foretaget en gennemgang af pensionskassens PAL-skat for indkomstårene 2012 og 2013. Pensionskassen er ikke enig i de foretagne korrektioner og har anket afgørelsen. I årsrapporten er der ikke foretaget regulering af pensionskassens omkostningsførte PAL-skat på baggrund af et konkret skøn af sagens udfald. Skønnet er behæftet med usikkerhed, som ikke vurderes som væsentligt for regnskabsaflæggelsen.

Der er i I/S ejendomme tinglyst ejerpantebreve. DIP's andel udgør	45.000	45.000
Der er for perioden 1. juli 2012 til 1. juli 2022 indgået lejeaftale med PKA Ejendomme I I/S vedrørende pensions-kassens lokaler beliggende i Flintholm Company House, Dirch Passers Allé, 2000 Frederiksberg.		
Lejeforpligtelse Flintholm Company House	7.955	10.667

35. Kapitalkrav og basiskapital

Ud over pensionshensættelserne skal pensionskassen have en basiskapital, der mindst svarer til et beregnet kapitalkrav. Kapitalkravet, opgjort efter Solvens I-reglerne, udgør	739.391	859.049
Pensionskassens basiskapital, jf. note 24	7.124.179	6.726.128

36. Nærtstående parter

DIP's nærtstående parter er Ejendomsselskabet DIP A/S og Pension Private Equity I K/S

Der har i 2015 været følgende koncerninterne transaktioner, der er gennemført på markedsvilkår.

Administrationsvederlag	227	224
Renter af mellemregning	947	1.443
Leje af grund	5.130	5.076

Der er ikke afgivet investeringstilsagn

Bestyrelsesmedlemmer har en pensionsordning i DIP indgået iht. DIP's regulativer

Transaktioner med direktion og bestyrelse er omtalt i note 6

Der er ikke yderligere transaktioner med andre nærtstående parter

NOTER

37. Kapitalandele specificeret på brancher og regioner pr. 31. december 2015

	Danmark	Øvrige Europa	Nord- amerika	Japan	Syd- amerika	Øvrige Fjernøsten	Øvrige lande	Ikke fordelt	I alt
Energi	0,0%	0,9%	1,5%	0,0%	0,1%	0,2%	0,2%	0,0%	2,9%
Materialer	0,3%	1,7%	1,2%	0,4%	0,1%	0,3%	0,4%	0,0%	4,4%
Industri	2,9%	2,8%	3,6%	1,2%	0,0%	0,5%	0,2%	0,0%	11,2%
Forbrugsgoder	1,1%	3,2%	3,9%	1,2%	0,1%	0,6%	0,4%	0,0%	10,5%
Konsumentvarer	0,9%	3,3%	3,1%	0,6%	0,2%	0,3%	0,7%	0,0%	9,1%
Sundhedspleje	3,9%	2,2%	4,6%	0,5%	0,0%	0,1%	0,1%	0,0%	11,4%
Finans	2,2%	4,9%	6,6%	1,3%	0,3%	2,1%	1,4%	0,0%	18,8%
IT	0,3%	1,2%	5,6%	0,8%	0,0%	1,4%	0,1%	0,0%	9,4%
Telekommunikation	0,1%	1,6%	0,5%	0,3%	0,0%	0,5%	0,2%	0,0%	3,2%
Forsyning	0,0%	1,1%	0,9%	0,1%	0,1%	0,2%	0,1%	0,0%	2,5%
Ikke fordelt	-0,1%	4,5%	1,0%	11,1%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	16,6%
I alt	11,6%	27,4%	32,5%	17,5%	0,9%	6,2%	3,9%	0,0%	100,0%

I oversigten indgår ikke tilknyttede ejendomsvirksomheder og associerede ejendomsvirksomheder.

38. Følsomhed overfor risici

Hændelse	Minimal påvirkning af basiskapitalen	Maksimal påvirkning af kollektivt bonus potentiale	Maksimal påvirkning af bonuspotentiale på hvilende pensioner før ændring i anvendt bonuspotentiale på hvilende pensioner	Maksimal påvirkning af anvendt bonus- potentiale på hvilende pensioner
(mio. kr.)				
Rentestigning på 0,7 pct. point	35.671	-155.008	1.294.719	0
Rentefald på 0,7 pct. point	-83.597	9.548	-1.423.054	0
Aktiekursfald på 12%	-458.756	-1.295.783	0	-196
Ejendomsprisfald på 8%	-46.586	-136.194	0	0
Valukursrisiko (VaR 99.0 pct.)	-82.071	-239.935	0	0
Tab på modparter 8%	-136.394	-398.748	0	0
Fald i dødeligheds- intensiteten 10%	-59.464	-157.914	-252.413	-106
Stigning i dødeligheds- intensiteten på 10%	40.418	135.722	249.624	0
Stigning i invaliditets- intensiteten på 10%	-829	-1.344	-7.689	0

Der henvises til ledelsesberetningens afsnit om risici for yderligere beskrivelse.

NOTER

39. Specifikation af aktiver og deres afkast til markedsværdi

Pensionskassen (1.000 kr.)	Markedsværdi		Netto- investeringer	Afkast før pensions- afkastskat og selskabsskat
	Primo	Ultimo		
Grunde og bygninger i alt	2.434.892	2.588.672	9.697	12,3%
Grunde og bygninger direkte ejet	1.166.140	1.264.713	76.168	7,6%
Ejendomsaktieselskaber	1.268.752	1.323.959	-66.471	16,3%
Andre dattervirksomheder	14.636	2.301	-13.238	12,4%
Kapitalandele i alt	13.707.556	21.197.264	6.249.911	12,4%
Børnoterede danske kapitalandele	1.419.170	1.811.616	241.518	37,0%
Unoterede danske kapitalandele	27.252	212	-27.040	0,0%
Børsnoterede udenlandske kapitalandele	11.696.192	12.535.867	-77.791	10,3%
Unoterede udenlandske kapitalandele	564.942	6.849.569	6.113.224	9,5%
Obligationer	18.713.589	10.764.186	-8.035.475	0,9%
Statsobligationer	2.903.766	2.306.186	-610.105	0,8%
Realkreditobligationer	7.935.427	5.275.627	-2.657.885	0,0%
Indeksobligationer	1.132.188	1.068.341	-45.565	1,1%
Kreditobligationer non investment grade	1.268.641	0	-1.268.641	0,0%
Kreditobligationer non investment grade samt emerging markets obligationer	4.105.844	2.110.010	-2.089.579	1,7%
Andre obligationer	1.367.723	4.023	-1.363.700	0,0%
Øvrige finansielle investeringsaktiver	-303.624	114.081	415.955	-
Afledte finansielle instrumenter til sikring af nettoændringen af aktiver og forpligtelser	0	-317.470	-42.093	-
Investeringsaktiver i alt	34.567.049	34.349.034	-1.415.243	5,1%

Note 40.

Anvendt regnskabspraksis

Generelt

Årsregnskabet er aflagt efter Lov om finansiel virksomhed, Finanstilsynets bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringsselskaber og tværgående pensionskasser og pensionskassens vedtægt.

Den anvendte regnskabspraksis er uændret i forhold til sidste år.

Generelt om indregning og måling

Indtægter indregnes i resultatopgørelsen, i takt med de indtjenes. Herudover indregnes værdireguleringer af finansielle aktiver og forpligtelser, der måles til dagsværdi eller amortiseret kostpris i resultatopgørelsen, i den periode hvori de opstår.

Endvidere indregnes i resultatopgørelsen alle omkostninger, der er afholdt for at opnå årets indtjening herunder afskrivninger, nedskrivninger og hensatte forpligtelser samt tilbageførsler af beløb, der tidligere har været indregnet i resultatopgørelsen.

Aktiver indregnes i balancen, når det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil tilflyde pensionskassen, og aktivets værdi kan måles pålideligt.

Forpligtelser indregnes i balancen, når det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil fragå pensionskassen. Der indregnes en hensættelse, når der foreligger en retslig eller faktisk forpligtelse, og når det er sandsynligt, at forpligtelsen vil blive effektueret, og forpligtelsen kan måles pålideligt. Hensatte forpligtelser måles til ledelsens bedste skøn over det beløb, hvormed forpligtelsen forventes at kunne indfries.

Indregning af finansielle aktiver og afledte finansielle instrumenter sker på handelsdagen. Indregning ophører, når retten til at modtage/afgive pengestrømme fra et finansielt aktiv eller passiv er udløbet, eller hvis den er overdraget, og pensionskassen i al væsentlighed har overført alle risici og afkast tilknyttet ejendomsretten.

Ved første indregning måles aktiver og forpligtelser til dagsværdi. Dog måles immaterielle og materielle aktiver på tidspunktet for første indregning til kostpris. Måling efter første indregning sker som beskrevet under de enkelte regnskabsposter.

På balancedagen omregnes monetære aktiver og forpligtelser i fremmed valuta. Ved omregning af beløb i balancen i fremmed valuta til danske kroner er anvendt balancedagens officielle valutakurs. Transaktioner i fremmed valuta i årets løb er omregnet til transaktionsdagens kurs. Såvel realiserede som urealiserede valutakursreguleringer indgår i resultatopgørelsen.

Regnskabsmæssige skøn

Ved regnskabsudarbejdelsen anvendes der skøn og vurderinger, som påvirker størrelsen af aktiver og forpligtelser og dermed resultatet i indværende og kommende år. De væsentligste skøn og vurderinger vedrører fastsættelse af dagsværdi på ejendomme, dagsværdi af unoterede værdipapirer og ejendomsfonde samt løbetidsafhængig diskonteringsrate og forudsætninger om invaliditet og dødelighed ved opgørelsen af pensionshensættelser.

De anvendte skøn og vurderinger er baseret på forudsætninger, som ledelsen anser for forsvarlige, men som i sagens natur er behæftet med usikkerhed.

På baggrund af regnskabsbekendtgørelsens bilag 7 har ledelsen individuelt fastsat dagsværdien på ejendomme ud fra afkastprocenter og forventet driftsresultat for hver ejendom. Afkastprocenten afhænger af beliggenhed, ejendomstype og anvendelsesmuligheder, indretning og vedligeholdelsesstandard samt lejekontrakternes løbetid, lejeregulering og lejernes bonitet. Til understøttelse af de fastsatte værdier er der indhentet mæglervurderinger.

Vurderingen af dagsværdi på investeringer i unoterede værdipapirer og ejendomsfonde er baseret på seneste regnskab eller rapportering. Da rapportering ofte modtages med stor tidsmæssig forsinkelse, har ledelsen indhentet supplerende oplysninger om prisudviklingen siden den senest modtagne rapportering og frem til balancedagen for at vurdere et aktuelt markedsniveau.

Opgørelsen af markedsværdien af de pensionsmæssige hensættelser bygger på en række aktuariemæssige beregninger. Disse beregninger anvender forudsætninger om en række variable blandt andet dødelighed og invaliditet samt forventet betalingstidspunkt.

Ved bedste skøn af forudsætningerne vedrørende dødeligheden benyttes Finanstilsynets levetidsmodel og benchmark for levetidsforbedringer. Bedste skøn over invaliditeten er fastlagt ud fra observationer af invaliditeter i pensions-

kassen. Disse er anmeldt til Finanstilsynet i det tekniske grundlag.

For at tage højde for usikkerheden på størrelsen af og betalingstidspunkterne for de garanterede ydelser er der indarbejdet et risikotillæg i forhold til bedste skøn på forudsætningerne om dødelighed og invaliditet. Dette er indarbejdet ved at nedjustere niveauet for dødeligheden med 6 pct., opjustere niveauet af levetidsforbedringerne med 6 pct. og opjustere niveauet af invaliditeten med 25 pct.

Til opgørelse af pensionskassens hensættelser anvendes den løbetidsafhængige rentekurve offentliggjort af Finanstilsynet.

Administrationssatserne i opgørelsen er fastsat som bedste skøn over de faktiske omkostninger, bestanden vil kunne administreres for.

På grund af medlemmernes begrænsede adgang til genkøb er tilbagekøbs sandsynligheden fastsat til 0.

Koncernregnskab

Koncernregnskabet omfatter virksomheder, hvor moderselskabet direkte eller indirekte ejer mere end 50 pct. samt virksomheder, hvor moderselskabet udøver en bestemmende indflydelse.

Koncernregnskabet fremtræder som en sammenlægning af pensionskassen og dattervirksomhedernes resultatopgørelser og balancer, efter der er foretaget eliminering af indtægter og udgifter vedrørende transaktioner mellem pensionskassen og dattervirksomhederne samt eliminering af mellemværender, renter og kapitalandele.

Koncernregnskabet omfatter de selskaber, som fremgår af note 14

Koncerninterne transaktioner

Til koncerninterne transaktioner regnes udlån til tilknyttede virksomheder, fælles administration og løbende mellemregning med dattervirksomheder. Et eventuelt kortfristet mellemværende mellem koncernens virksomheder udlignes løbende.

Tilknyttede ejendomsvirksomheders andel af omkostningerne er i henhold til administrationsaftale opgjort på omkostningsdækkende basis.

Udlån til tilknyttede virksomheder måles efter første indregning til dagsværdi. Forrentning af udlån finder sted på markedsvilkår.

Resultatopgørelsen og anden totalindkomst Medlemsbidrag

Medlemsbidrag og engangsindskud fra pensionsordninger indregnes i resultatopgørelsen, for den periode de vedrører. Indtægten er fratrukket arbejdsmarkedsbidrag. Bidrag fra investeringskontrakter (unit link-ordninger) medtages direkte i balancen.

Investeringsafkast

Indtægter fra tilknyttede og associerede virksomheder indeholder andel af resultat efter skat samt eventuelle realiserede gevinster og tab ved salg i årets løb.

Indtægter af investeringsejendomme indeholder resultat ved drift af investeringsejendomme efter fradrag af udgift til ejendomsadministration. Regulering til dagsværdien af investeringsejendomme er indeholdt i posten kursregulering.

Renteindtægter og udbytter mv. indeholder renter af obligationer, andre værdipapirer, indlån og tilgodehavender. Endvidere indgår udbytte af kapitalandele bortset fra udbytte fra tilknyttede og associerede virksomheder.

Såvel realiserede som urealiserede kursgevinster og -tab medtages i resultatopgørelsen. Værdireguleringer samt gevinster og tab, der kan henføres til valutaforskelle ved omregning til danske kroner, indgår ligeledes under denne post.

Renteudgifter indeholder primært renteudgifter af gæld til kreditinstitutter og øvrige gældsforpligtelser.

Administrationsomkostninger

Administrationsomkostninger opdeles i administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed og administrationsomkostninger, der vedrører pensionsvirksomhed. Omkostninger, som ikke umiddelbart kan henføres til en af disse kategorier, fordeles på baggrund af en vægtet vurdering.

Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed indeholder porteføljestyrsgebyrer til kapitalforvaltere, direkte handelsomkostninger, depotgebyrer samt egne omkostninger til administration af investeringsaktiver.

Handelsomkostninger ved køb/salg af værdipapirer udgiftsføres separat under investeringsomkostninger.

Administrationsomkostninger i forbindelse med pensionsvirksomhed omfatter løn og gager samt sociale omkostninger, pensioner samt andre administrationsomkostninger herunder årets af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver mv.

Aktuel PAL og udskudt PAL

Posten pensionsafkastskat (PAL) indeholder både individuel og institut-PAL. Instituttets pensionsafkastskat beregnes som 15,3 pct. af det skattepligtige afkast, men efter fradrag af det individuelle PAL-grundlag. Det individuelle grundlag for pensionsafkastskat beregnes ud fra det afkast, der tilskrives medlemmernes depoter. Omkostninger i forbindelse med pensionskassens investeringsvirksomhed fragår i pensionsafkastskattegrundlaget og reducerer dermed den samlede pensionsafkastskat.

Aktuelle PAL-skatteforpligtelser og tilgodehavende aktuel PAL-skat indregnes i balancen som beregnet PAL for året reguleret for PAL fra tidligere år. PAL-skatte afregnes senest den 31. maj i det efterfølgende år.

Pensionsydelse

Pensionsydelse omfatter årets udbetalte ydelse på pensionsordninger reguleret med årets ændring i erstatningshensættelse og genforsikringsdækning samt betalinger til gruppelevesordninger og ulykkesforsikringer. Pensionsydelse fra investeringskontrakter medtages direkte i balancen.

Ændring i pensionshensættelse

Posten omfatter årets ændringer i pensionshensættelse.

Ændring i kollektivt bonuspotentiale

Posten omfatter årets henlæggelse til eller forbrug af kollektivt bonuspotentiale.

Ændringer i hensættelse for unit link-kontrakter

Ændringer i hensættelse for unit link-kontrakter omfatter årets ændring i unit link-hensættelse bortset fra bidrag og ydelse vedrørende investeringskontrakter. Medlemmer, der i 2015 valgte at konvertere deres alderssum til aldersforsikring, fik overført deres midler fra gennemsnitsrente til markedsrente (unit link).

Overført investeringsafkast

Den del af det samlede investeringsafkast der kan henføres til egenkapitalen i henhold til bidragsbekendtgørelsen og de regler, pensionskassen har anmeldt til Finanstilsynet.

Fordeling af resultat

Årets realiserede resultat fordeles i henhold til bidragsbekendtgørelsen og pensionskassens anmeldelse til Finanstilsynet.

Det realiserede resultat fordeles således, at der først anvendes et beløb, der medfører, at egenkapitalen (inkl. en

eventuel skyggekonto) forrentes med DIP's afkast før PAL-skat. Det resterende beløb anvendes til dækning af pensionshensættelse andelen af PAL-skatte og bonus-tilskrivning, og et eventuelt overskydende beløb hensættes som kollektivt bonuspotentiale.

Hvis egenkapitalen ikke kan opnå forrentning efter de anmeldte principper, eller hvis den resterende del ikke kan dække PAL-skat og/eller bonus, som derfor betales af egenkapitalen, får denne et tilgodehavende (skyggekonto). Skyggekontoen nedbringes i senere år ved at få tilført beløb, der ellers ville blive hensat som kollektivt bonuspotentiale.

Anden totalindkomst præsenteres i forlængelse af resultatopgørelsen og indeholder poster, der efter gældende regler indregnes som anden totalindkomst.

Balancen

Immaterielle aktiver

Under posten "Immaterielle aktiver" indgår anskaffelse af software samt udviklingsomkostninger til medlemssystem. På tidspunktet for første indregning måles immaterielle aktiver til kostpris. Kostprisen omfatter anskaffelsesprisen samt omkostninger direkte tilknyttet anskaffelsen. Efterfølgende måles aktiverne til kostpris med fradrag af akkumulerede afskrivninger. Der forventes ingen scrapværdi.

Afskrivninger foretages fra tidspunktet for færdiggørelsen lineært over 3 år.

Materielle aktiver

Under posten "Materielle aktiver" indgår driftsmidler.

Driftsmidler, der væsentligst vedrører indretning af lejede lokaler og anskaffelse af IT-udstyr og biler, måles på tidspunktet for første indregning til kostpris og efterfølgende til kostpris med fradrag af akkumulerede afskrivninger. Kostprisen omfatter anskaffelsesprisen samt omkostninger direkte tilknyttet anskaffelsen. Afskrivninger foretages lineært over aktiverens forventede brugstid. Der forventes ingen scrapværdi.

De forventede brugstider er 3 år.

Den regnskabsmæssige værdi af immaterielle og materielle aktiver vurderes årligt for indikationer på værdiforringelse, ud over det som udtrykkes ved afskrivning.

Foreligger der indikationer på værdiforringelse, foretages nedskrivningstest af hvert enkelt aktiv henholdsvis gruppe af aktiver. Der foretages nedskrivning til genindvindingsværdien, hvis denne er lavere end den regnskabsmæssige værdi.

Som genindvindingsværdi anvendes den højeste værdi af nettosalgspris og kapitalværdi. Kapitalværdien opgøres som nutidsværdien af de forventede nettopengestrømme fra anvendelsen af aktivet eller aktivgruppen og forventede nettopengestrømme ved salg af aktivet eller aktivgruppen efter endt brugstid.

Investeringsejendomme

Investeringsejendomme måles efter første indregning til dagsværdi. Dagsværdi beregnes med udgangspunkt i regnskabsbekendtgørelsens bilag 7. Ejendommenes dagsværdi fremkommer på baggrund af ejendommens drifts-afkast og et til ejendommen knyttet forrentningskrav (afkastprocent). Til understøttelse af dagsværdiopgørelsen er der indhentet eksterne mæglervurderinger.

DIP og koncernens andele i interessentskaber, der ejer fast ejendom, indgår i regnskabet under regnskabsposterne investeringsejendomme som følge af pro-rata konsolidering.

Kapitalandele i tilknyttede virksomheder

Posten indeholder dattervirksomheder, hvor pensionskassen har bestemmende indflydelse. Det er som udgangspunkt tilfældet, når pensionskassen har mere end 50 pct. af stemmerettighederne. Det vurderes dog for den enkelte virksomhed, om pensionskassen har reel indflydelse ud fra muligheden for at påvirke aktiviteter, ledelsesstruktur og andre væsentlige økonomiske dispositioner. Kapitalandele i tilknyttede virksomheder er opgjort efter koncernens regnskabspraksis og måles til den forholds- mæssige andel af den regnskabsmæssige indre værdi med udgangspunkt i virksomhedens senest aflagte regnskab og tillæg af værdireguleringer, der fremkommer som følge af forskellige værdiansættelsesprincipper i DIP og datter- virksomhederne. DIP og koncernens resultat og egenkapital bliver dermed identiske.

Kapitalandele i tilknyttede virksomheder, der ikke ejes 100 pct. af pensionskassen, indarbejdes fuldt ud i koncern- regnskabet. Minoritetsandelene vises herefter på separate linjer i hhv. resultatopgørelsen og under egenkapitalen.

Udlån til tilknyttede selskaber

Koncerninterne lån ydes i henhold til skriftlige aftaler og er på markedsvilkår.

Kapitalandele i associerede virksomheder

Posten indeholder virksomheder, hvor pensionskassen som udgangspunkt har mellem 20 og 50 pct. af stemme- rettighederne herunder fællesledede virksomheder. Det vurderes dog for den enkelte virksomhed, om pensions- kassen har reel indflydelse ud fra muligheden for at påvirke aktiviteter, ledelsesstruktur og andre væsentlige økonomiske dispositioner.

Kapitalandele i associerede virksomheder måles til den forholds- mæssige andel af den regnskabsmæssige indre værdi med udgangspunkt i virksomhedens senest aflagte regnskab.

Kapitalandele og investeringsforeningsandele

Børsnoterede kapitalandele og investeringsforeningsandele måles til dagsværdi på balancedagen (noteret pris på et aktivt marked).

For private equity-investeringer og andre unoterede kapital- andele og investeringsforeningsandele fastlægges dags- værdien individuelt med udgangspunkt i foreliggende

rapporteringer om investeringernes dagsværdier suppleret med indhentede oplysninger om prisudviklingen siden den senest modtagne rapportering og frem til balancedagen.

Hvor det ikke er muligt at indhente oplysning om pris- udvikling, foretages skøn over dagsværdier på balancedagen ud fra supplerende oplysninger om sammenlignelige nøgle- tal, cash flow mv.

Obligationer

Obligationer måles til dagsværdi på transaktionsdagen og måles efter første indregning til dagsværdi.

Børsnoterede obligationer måles til dagsværdi fastsat ud fra den pris, der vil blive modtaget ved salg eller den pris, der skal betales ved en normal transaktion mellem markeds- deltagere på balancedagen. Dagsværdien af udtrukne børs- noterede obligationer opgøres til nutidsværdien af obligationerne.

Hvis der ikke findes et aktivt marked, fastsættes dags- værdien på grundlag af værdiansættelsesteknikker, der har til formål at fastlægge den transaktionspris, som ville frem- komme mellem uafhængige parter.

Ændringer til dagsværdien indregnes løbende i resultat- opgørelsen under kursreguleringer.

Indlån kreditinstitutter

Indlån i kreditinstitutter måles til amortiseret kostpris.

Afledte finansielle instrumenter

Afledte finansielle instrumenter måles til dagsværdi på balancedagen. Værdireguleringer indregnes i resultat- opgørelsen under kursreguleringer.

Værdien af indgåede renteoptioner til afdækning af rente- risikoen på dele af de pensionsmæssige hensættelser ind- regnes under andre finansielle investeringsaktiver.

Investeringsaktiver tilknyttet unit link-kontrakter

Værdien af unit link-kontrakter udgør unit link-kontrakternes forholds- mæssige andele af investeringsaktiverne.

Tilgodehavender

Tilgodehavender hos medlemmer, reguleringskonto, gruppe- forsikring og tilknyttede virksomheder mv. måles efter første indregning til amortiseret kostpris med fradrag af ned- skrivninger ved værdiforringelse.

Likvide beholdninger

Likvide beholdninger består af indlån i kreditinstitutter, der ikke er aftaleindskud. Likvide beholdninger måles til dags- værdi.

Periodeafgrænsningsposter (aktiver)

Periodeafgrænsningsposter omfatter tilgodehavende renter og optjent leje samt afholdte omkostninger, der vedrører efterfølgende regnskabsår. Periodeafgrænsningsposter måles til amortiseret kostpris.

Egenkapital Sociale fond

I henhold til vedtægtens § 19 er der henlagt til en særlig reserve, hvis midler kan anvendes til at yde midlertidig økonomisk bistand til medlemmer og pensionister. Midlertidig økonomisk bistand ydes efter bestyrelsens bestemmelse og i overensstemmelse med retningslinjer anmeldt til Finanstilsynet.

Egenkapitaludlodning

Udlodning fra egenkapitalen føres direkte på egenkapitalen under vedtægtsmæssige henlæggelser.

Pensionsmæssige hensættelser

De pensionsmæssige hensættelser udgør pensionskassens samlede forpligtelser over for medlemmerne.

Hensættelserne er opgjort af pensionskassens ansvarshavende aktuar på baggrund af det til Finanstilsynet anmeldte tekniske grundlag.

Opgørelsen foretages ved på hvert enkelt medlem prospektivt at beregne værdien af ordningen på opgørelses-tidspunktet. Værdien bestemmes som kapitalværdien af de fremtidige pensionstilsagn med fradrag af kapitalværdien af de fremtidige bidrag.

Hensættelserne opgøres til markedsværdi på det til Finanstilsynet af pensionskassen anmeldte beregningsgrundlag indeholdende risikointensiteter for død, invaliditet m.m. og baseret på den af Finanstilsynet oplyste løbetidsafhængige diskonterings-sats pr. opgørelses-tidspunktet reduceret med PAL-skat på 15,3 pct.

De anmeldte risikointensiteter, der benyttes ved opgørelsen, er inkl. risikotillæg som beskrevet under regnskabsmæssige skøn.

De garanterede ydelser er beregnet som nutidsværdien af de aktuelt garanterede ydelser tillagt nutidsværdien af de forventede fremtidige udgifter til administration og med fradrag af nutidsværdien af de fremtidige præmier.

Bonuspotentiale på fremtidige medlemsbidrag udgør nutidsværdien af den bonusforpligtelse, som med den aktuelle markedsrente knytter sig til fremtidige medlemsbidrag.

Bonuspotentiale på hvilende pensioner udgør nutidsværdien af den bonusforpligtelse, som med den aktuelle markedsrente knytter sig til de allerede indbetalte medlemsbidrag.

Bonuspotentialet på hvilende pensioner er ikke reduceret i forbindelse med fordeling af det realiserede resultat.

Kollektivt bonuspotentiale

Kollektivt bonuspotentiale er en hensættelse, der stammer fra den del af årets realiserede resultat, som tilfalder medlemmerne, efter der er givet bonus. I de år, hvor resultatet er negativt efter bonus, sker der altså en fordeling af det kollektive bonuspotentiale.

Opsparingsafdelingen

Opsparingsafdelingen er en lukket afdeling med fem medlemmer. Opgørelsen af opsparingsafdelingen foretages ved på hvert enkelt medlem at forrente medlemmets indestående med DIP's depotrente før pensionsafkastskat.

Unit link-kontrakter

Opgørelsen af unit link-kontrakter foretages for hvert enkelt medlem ved at beregne værdien på opgørelses-tidspunktet. Medlemmets indestående forrentes med DIP's faktiske afkast efter pensionsafkastskat og er således ikke tegnet med garanti baseret på en minimumsforrentning.

Ændringer i hensættelser for unit link-kontrakter omfatter årets ændring i unit link-hensættelser bortset fra bidrag og ydelser, der føres direkte på balancen. Medlemmer, der i 2015 valgte at konvertere deres alderssum til aldersforsikring, fik overført deres midler fra gennemsnitsrente til markedsrente (unit link).

Erstatningshensættelser

Erstatningshensættelser dækker udbetalingsforpligtelser vedrørende pensioner, hvor pensionsbegivenheden er indtrådt, men hvor udbetaling endnu ikke er sket herunder skøn over hensættelser vedrørende pensionsbegivenheder, som er indtruffet i regnskabsåret, men endnu ikke anmeldt.

Gæld

Prioritetsgæld og gæld i forbindelse med repoforretninger måles til dagsværdi. Lovpligtige vedligeholdelsesforpligtigelser omfatter forpligtigelser i henhold til lejelovens bestemmelser. Lovpligtige vedligeholdelsesforpligtigelser indregnes, når selskabet som følge af en tidligere begivenhed har en retslig eller faktisk forpligtigelse, og det er sandsynligt, at indfrielse af forpligtigelsen vil medføre et forbrug af pensionskassens økonomiske ressourcer. Måles til amortiseret kostpris svarende til nominel værdi.

Handelsafvikling måles til dagsværdi og består af skyldige omkostninger og gæld vedrørende handelsafvikling, der omfatter provenuet fra uafviklede køb af finansielle instrumenter samt indløsninger før eller på balancedagen, hvor betalingen først sker efter balancedagen. Andre gældsposter måles til amortiseret kostpris.

Periodeafgrænsningsposter (passiver)

Periodeafgrænsningsposter omfatter modtagne indtægter, der vedrører efterfølgende regnskabsår. Periodeafgrænsningsposter måles til amortiseret kostpris.

Eventualaktiver

Der oplyses om arten af væsentlige eventualaktiver, som vil kunne tilgå pensionskassen i økonomiske fordele.

Eventualforpligtelser

Der oplyses om eventualforpligtelser og andre forpligtende aftaler, som kan, men sandsynligvis ikke vil kræve et træk på koncernens ressourcer.

Hoved- og nøgletal

Hoved- og nøgletal er opstillet i overensstemmelse med Finanstilsynets bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringselskaber og tværgående pensionskasser. Der henvises til afsnit om forklarende tekst til nøgletal.

Forklarende tekst til nøgletal

Afkastnøgletal (N1)

Afkastnøgletallene viser pensionskassens afkast på investeringerne af aktiverne efter afholdelse af investeringsomkostninger og giver derfor et mål for det investeringsafkast, der er til rådighed for medlemmerne og egenkapitalen.

Afkastnøgletallene er beregnet som pengevægtet afkast, som udtrykker den faktiske forrentning (relative værditilvækst), som er opnået i perioden inklusive afkastet på nettoindbetalingerne i perioden. Det pengevægtede afkast beregnes som det opnåede afkast i kroner over perioden i forhold til den gennemsnitligt investerede kapital, hvor der tages hensyn til den tidsmæssige placering af ind- og udbetalinger i perioden.

Afkast før pensionsafkastskat (N1)

Viser afkastet før pensionsafkastskat i forhold til den gennemsnitligt investerede kapital opgjort til markedsværdi.

Omkostnings- og resultatnøgletal (N3 – N7)

Omkostningsnøgletallene (N3 – N6) viser pensionskassens afholdte omkostninger til administration, mens nøgletallet risikoresultatet (N7) beskriver forskellen mellem de opkrævede bidrag til risikodækning og de afholdte omkostninger og bonus hertil.

Omkostningsprocent af medlemsbidrag (N3)

Opgøres som omkostningerne i forhold til årets medlemsbidrag og viser, hvor stor en del af medlemsbidragene der skulle anvendes til administration, hvis dette var den eneste kilde til omkostningsdækning.

Omkostningsprocent af hensættelser (N4)

Viser omkostningerne målt i forhold til summen af de retrospektive hensættelser. Herved vises, hvor meget pensionskassens forrentningsevne ville blive nedsat, hvis afkastet var den eneste kilde til omkostningsdækning.

Omkostninger pr. medlem (N5)

Viser det bidrag til omkostninger, som hver medlem ville betale, hvis omkostningerne blev fordelt ligeligt blandt dem.

Omkostningsresultat (N6)

Viser resultatet på omkostningsregnskabet. Omkostningsregnskabet fremkommer som opkrævede bidrag til omkostningsdækning med fradrag af afholdte omkostninger

og eventuel omkostningsbonus (overskuddet kan leveres tilbage til medlemmerne som bonus).

Overskuddet på omkostningsregnskabet bliver målt i forhold til summen af de retrospektive hensættelser.

Risikoresultatet (N7)

Viser overskuddet på risikoregnskabet målt i forhold til summen af de retrospektive hensættelser. Herved vises, hvor meget pensionskassens forrentningsevne kunne forøges, hvis hele risikoresultatet anvendes til bonus. Risikoresultatet udtrykker ikke noget om prisen på risikodækning i pensionskassen og heller ikke, om de forsikrede har været udsat for flere eller færre dødsfald og invaliditet end en normal gruppe af forsikrede.

Konsolideringsnøgletal (N8 – N12)

Konsoliderings- og kapitalstrukturnøgletal har til formål at belyse pensionskassens bonusevne og kapitalstyrke i forhold til at modstå tab som følge af en ugunstig udvikling på de finansielle markeder samt kapitalstruktur.

Bonusgrad (N8)

Udtrykker størrelsen af det kollektive bonuspotentiale i forhold til de retrospektive hensættelser.

Medlemskapitalgrad (N9)

Udtrykker størrelsen af særlige bonushensættelser og medlemskonti i forhold til de retrospektive hensættelser.

Egenkapitalgrad (N10)

Viser størrelsen af egenkapitalen tillagt eventuelle efterstillede kapitalindskud i forhold til de retrospektive hensættelser.

Overdækningsgrad (N11)

Udtrykker overdækningen – det vil sige basiskapitalen fratrukket solvensmargen – i forhold til de retrospektive hensættelser.

Solvensdækning (N12)

Udtrykker basiskapitalens størrelse i forhold til solvensmargen.

Forrentningsnøgletal (N13 – N15)

Forrentningsnøgletallene vedrører den forrentning (afkast i forhold til kapitalandel), som pensionskassens medlemmer og kapitalindskyderne - herunder egenkapitalen - har opnået.

Forrentningsnøgletallene er - som afkastnøgletallene - beregnet som pengevægtede afkast.

Egenkapitalforrentning før skat (N13)

Viser årets resultat før skat i forhold til den gennemsnitlige egenkapital.

Egenkapitalforrentning efter skat (N14)

Viser årets resultat efter skat i forhold til den gennemsnitlige egenkapital.

Forrentning af de pensionsmæssige hensættelser før skat (N15)

Udtrykker den samlede forrentning før skat - beregnet som ændringen i de pensionsmæssige hensættelser for aftaler med ret til bonus korrigeret for den pensionsafkastskat, der vedrører forannævnte aftaler og bevægelser til og fra de pensionsmæssige hensættelser som følge af medlemsbidrag, pensioner og omkostninger – til medlemmerne i forhold til de gennemsnitlige pensionsmæssige hensættelser.

Ordliste

Aktuar

er en forsikringsmatematiker. Pensionskassens ansvarshavende aktuar er ansvarlig for opgørelsen af de pensionsmæssige hensættelser over for Finanstilsynet.

Associerede virksomheder

er virksomheder, hvori pensionskassen ejer mellem 20 pct. og 50 pct. af selskabskapitalen samt fællesledede virksomheder, men ikke har bestemmende indflydelse.

Basiskapital

består af pensionskassens egenkapital og særlige bonus-hensættelser. Basiskapitalen skal som minimum være af samme størrelse som pensionskassens solvensmargen, jf. nedenfor.

Bonus

er et beløb, hvormed pensionskassen forøger medlemmernes pension ud over det anmeldte grundlag.

Bonuspotentiale på fremtidige medlemsbidrag

er forpligtelsen til at yde bonus vedrørende de aftalte endnu ikke forfaldne præmier.

Bonuspotentiale på hvilende pensioner

er forpligtelsen til at yde bonus vedrørende allerede indbetalte medlemsbidrag mv.

Dagsværdi

er et udtryk for et aktivs forventede salgspris på en given dato. Typisk børskursværdi.

Dattervirksomheder

er virksomheder, hvori pensionskassen har flertallet af stemmerne.

Eliminering

er tilbageførsel af interne transaktioner og udligning af interne tilgodehavender, gældsposter og aktiebesiddelser mellem koncernselskaber i forbindelse med udarbejdelse af et koncernregnskab.

Erstatningshensættelser

er et skøn over pensionsydelse for endnu ikke anmeldte pensionsbegivenheder, der ville være forfaldne i regnskabsåret, hvis sagen havde været anmeldt og færdigbehandlet.

Eventualforpligtelser

er forpligtelser, hvor forpligtelsens størrelse ikke kan måles med tilstrækkelig pålidelighed, og det er tvivlsomt, om forpligtelsen vil medføre fremtidig betaling.

Friholdelsesbrøk

er et udtryk for forholdet mellem reserver friholdt for PAL (reserver fra før 1983) og pensionskassens samlede passiver.

Garanterede ydelser

er forpligtelser til at betale ydelser beregnet ud fra det anmeldte grundlag.

Grundlagsrente

er den rente, som indgår i det tekniske grundlag, og som pensionerne beregnes ud fra. Finanstilsynet fastsætter den maksimale grundlagsrente, der må anvendes.

Grundkapital

er den del af egenkapitalen, der primært anvendes til dækning af det lovpligtige solvensmargenkrav.

Hensættelser

er forpligtelser påtaget enten i regnskabsåret eller tidligere år, hvor forpligtelsens størrelse eller betalingstidspunktet endnu ikke er kendt.

Indre værdi

er den kursværdi, der svarer til forholdet mellem et selskabs egenkapital og den ansvarlige selskabskapital.

Investeringsaktiver

er pensionskassens investeringer i ejendomme, obligationer og værdipapirer.

Kapitalandele

er andele af selskabskapitaler, fx aktier og anparter.

Kapitalinteresser

er kapitalandele i dattervirksomheder og associerede virksomheder.

Kollektivt bonuspotentiale

er midler, der er afsat til bonus, men som endnu ikke er fordelt til de enkelte medlemmer.

Koncernregnskab

er et fælles regnskab, der viser pensionskassen og dattervirksomhedernes samlede aktiviteter.

Konsolidering

er en sammenlægning af pensionskassen og dattervirksomhedernes regnskaber med udligning (eliminering) af interne mellemværender mv.

Depotrente

er den samlede forrentning (grundlagsrente og bonus) af medlemmernes opsparing. Depotrenten fastsættes en gang årligt efter årets afslutning og anvendes til fremregning af pensionerne.

Pensionsmæssige hensættelser

er aktuarens samlede opgørelse af pensionskassens forpligtelser over for medlemmerne.

Pensionsafkastskat

er en skat på pensionskassens afkast af afgiftspligtige aktiver.

Registrerede aktiver

er aktiver, som ved særskilt registrering er udskilt til dækning af pensionskassens forpligtelser over for medlemmerne.

Repoforretning

er udlån af obligationer til fordel for et lån, hvor rente og termin aftales på indgåelsestidspunktet.

Retrospektiv hensættelse

er indbetalte medlemsbidrag med fradrag af udbetalte ydelser, betaling af omkostninger, regulering for risiko og med tillæg af tilskrevet rente mv.

Risikooverskud

er det overskud, som fremkommer ved, at der i årets løb konstateres færre pensionstilfælde end forudsat i det tekniske grundlag.

Sikkerhedsstillelser

kan fx bestå i en bankgaranti eller pantsætning af et aktiv. Sikkerhedsstillelser skal anføres i en note til regnskabet til oplysning for blandt andre eventuelle kreditgivere.

Solvensmargen

er et minimumskrav til pensionskassens egenkapital og beregnes med udgangspunkt i de pensionsmæssige hensættelser.

Skyggekonto

i det omfang det realiserede resultat ikke giver plads til en forrentning af egenkapitalen, kan den manglende forrentning fremføres og forlods udlignes af positive realiserede resultater i kommende år. Den manglende forrentning af egenkapitalen benævnes skyggekonto.

Særlige bonushensættelser

er bonusforpligtelser, der opfylder kriterierne for at kunne medregnes i basiskapitalen.

Teknisk resultat

angiver summen af indtægter og udgifter vedrørende pensionsvirksomhed med tillæg af en beregnet forrentning af de gennemsnitlige pensionsmæssige hensættelser (fastsættes ud fra en forholdsmæssig fordeling af årets investeringsafkast på henholdsvis egenkapital og pensionsmæssige hensættelser).

Unoteret aktie

er en aktie, som ikke er genstand for notering på en fondsbørs.

Værdiregulering

er et udtryk for op- eller nedskrivning af et aktivs værdi ved anvendelse af de beskrevne værdiansættelsesprincipper.

ÅOK

står for årlige omkostninger i kroner. I opgørelsen af ÅOK indgår både direkte og indirekte omkostninger opgjort efter branchestandarden.

ÅOP

står for årlige omkostninger i procent. ÅOP måles som ÅOK i procent af medlemmernes depoter.